

1998. október 18.
Önkormányzati és
kisebbségi
önkormányzati
választás!

VI. ÉVFOLYAM
9. SZÁM
ROMA LAP
1998. SZEPTEMBER
ÁRA: 98 Ft

HOSSZÚ ÚT

LD
„LUNGO DROM”

OSTAFORDULT VAL

Cigány-telep

Hajnali csendben,
Pirkad a reggel,
Szerterfoszlik a
tündéri fény leple,

Látható már a
házban lakók szegénysége.

Az álmothozó éjjelt
Reggel tépd széjjel,
Már nem csillog
az omladozó vakolat.
S a reggeli fényben
Tündér varázsnak vége,
Éji álmot,
reményeket fosztogat.

Kalányos Jánosné, Nyírád

A hajnali csendben,
Bíborral festve,
Csillognak a törtüvegű
Roskadozó házak ablakai.

S e tündéri fényben,
Pirkadó éjben,
Nem láthatók
A házban lakók nyomorai.

Ó rózsaujjú hajnal,
Ne siess,
Lassan járd, e nyomorra
Gyémánt ruhát teregess,
Álomport ne sajnáld,
Az alvóknak szép álmot
festegess.

Enciklopédia

Szimpliczius Barcza József (1847-1912)

Szimpliczius Barcza József, kaposvár első zenekarvezetője, 1847-ben született, Kéthelyen, ahol apja is zenész volt. 12 éves korában a holládi gatyás cigányok közé került és velük járt a kurtakocsmákba, csárdákba és búcsúkra hegedülni. Mikor megunták őket, elment Marcaliba, ahol egy évig a Tigris nevű „malachbandában”, működött mint másodprímás. Az év eltelté után Szillba ment. Itt már mint első prímás szerepelt, de itt sem volt maradása és visszaköltözött Marcaliba, ahol egy 8 tagból álló bandát alakított. Innét tette első körútját Horvát- és Stájerországba. Visszatérte után még 2 évig maradt Marcaliban és innen 1868-ban egy 10 tagból álló bandával Kaposvárra ment.

1869-ben körútra indult. Bejárta Belgiumot, Bajor-Szász-, Német-, Olasz-, Francia-, Spanyolországot, Angliát és Svájcot. Ez alkalommal játszott a belga király, szász király és az akkor még porosz király, **I. Vilmos** előtt, továbbá a walesi herceg előtt. Hollandiában az orenheimi udvari bálon játszott, itt egy érdemjellel és habérkoszorúval tüntették ki. 1883-tól 1891-ig minden évben Angliában volt szerződötve, egy **Mr. James** nevű úriember révén.

Az 1895-i farsang után Párizsba ment ki, ahonnan 1896 márciusában tért vissza. Nagy baráti körébe tartozott **Szinyei Merse Pál** világhírű festőművész is.

Oláh Albert

Oláh Albert szegedi gondonkás Újvidéken született 1857-ben, ahol 8 éves korában kezdett több jeles zenetanártól magánórákat venni. Hajlama a gondonkáshoz vonzotta, s már 14 éves korában Bács-Bodrog megyében csodacigánygyerekeknek nevezték.

Csakhamar **Konstantinovics Stevo** nagybecskereki cigány szerződette, akivel Thurn-Taxis herceg pécskai kastélyában játszott, fejedelmi vendégek előtt. Szólóban is kellett gondonkáznia.

1882-ben Stevo prímás meghívást kapott a belgrádi udvarhoz. Az ünnepélyeken **Rudolf** trónörökös is részt vett, és négy magyar nőt húzatott el vele.

1884-ben **Erdélyi Náci** szerződötte, kinek jeles zenekarában első kotlista lett. Erdélyi kivitte őt magával Amerikába, New Yorkba. Az Éden Múzeumban, nem egyszer hallotta szólójátékát **Vanderbilt** multimilliomos. Visszatérve **Erdélyi Kálmán** újonnan szervezett szegedi zenekarához szerződött.

(Csemer Géza: Habiszti)

ROMA LAP

Megjelenik havonta,
a „Magyarországi
Nemzeti és Etnikai
Kisebbségekért”
Közalapítvány
támogatásával.

Kiadja: az „Oktatási és Továbbképzési
Központ” Alapítvány
5000 Szolnok, Aranka utca 3.
Telefon: (56) 372-269, (60) 387-293

Főszerkesztő: **Paksi Éva**.

Tervezőszerkesztő: **Pozsa József**.
Munkatársak: **Botosné Köté Lilla**,
Bubáné Csapó Ilona, **Bujdosó Jánosné**,
Pálfi Elvira, **Rócz Zsuzsa**.
Felelős kiadó: **Farkas Flórián**.

Nyomdai munkák:
REPRÓ STÚDIO Nyomdaipari Egyéni Cég,
Verseyhy Nyomda Kft., Szolnok
ISSN 1216-982X

A nem kért kéziratokat nem őrizzük
meg és nem küldjük vissza!

A VÁLASZTÁS TÉTJE

A magyarországi cigányság minden várakozást felülmúlva ismét bizonyította, hogy nemcsak létezik, hanem jelen is van a társadalomban. Noha szétszórtan, és ezért az információk eljuttatása is számos nehézségekbe ütközik, ennek ellenére több jelöltet sikerült állítania, mint a Magyarországon már évek óta működő és infrastruktúrával rendelkező némely pártnak. Ez mindenképpen bizonyítéka annak, hogy a magyarországi cigányság elindult a politikai sorstudatra való ébredés útján. Történelmi jelentőségű tény, hogy először Magyarországon – de talán Európában is – egy kisebbségi társadalmi szervezet, a „Lungo Drom”, a politikai pártok versenyében sem maradt alul. A „Lungo Drom” a jelöltállítással végrehajtotta annak a politikai struktúrának a létrehozását, amelyet az 1998. január 16-i Kongresszus 12 pontban fogadott el. Stratégiai alapelveként fogalmazódott meg, hogy a cigánypolitikát társadalmasítani kell. Oly módon is, hogy minél több településen hozzuk létre saját önkormányzatunkat, jelöljünk települési képviselőt, polgármestert és valamennyi közgyűlésbe képviselő testületi tagokat. Ez az egyetlen modell, amelyben a cigány-

ság már minden szinten képviselni tudja magát. A kérdés az, hogy ennek a társadalmi kihívásnak most érzik-e a cigányok és a nem cigányok egyaránt a felelősségét. A választás tétje elsősorban az, hogy ez a politikai struktúra meg lesz-e valósítva, hiszen valamennyi program végrehajtásának ez a feltétele. Nem szabad döntenie a cigányság sorsáról a cigányok nélkül. Mindenekelőtt a „Lungo Drom” és koalíciós társai felelősek a program végrehajtásáért. Azonban felelőségre vonni csak abban az esetben lehet, ha a választás sikeres lesz. A magyarországi cigánypolitika visszavonhatatlanul elindult a társadalmi integrálódás, a felnőtté válás útján. A polgári Magyarország képe megvalósíthatatlan a cigányság helyzetjavítása nélkül, ezért az október 18-i önkormányzati választásnak a sikere valamennyi cigány és nem cigány – hovatartozásától és nemzetiségétől függetlenül – felelősége. A siker összetársadalmi, belpolitikai és külpolitikai érdek egyaránt. Ezért bízom abban, hogy a cigány jelöltekre minden felelősen gondolkodó polgár szavazni fog, hiszen a polgári Magyarország mindenkié.

Farkas Flórián

KÉSSSEL TÁMADT TANÍTVÁNYAIRA ÉS KOLLÉGÁIRA

– Ezer éves volt a magyar oktatás, de ilyen szörnyűség még nem volt, és reméljük, hogy nem is lesz – mondja Filep Miklós, a hajdúhadházi Földi János Általános és Művészeti Iskola igazgatója. Mint ismeretes, 1998 szeptember 3-án R. Annamária tanítónő a hajdúhadházi Szabó Gábor úti tagiskola ebédlőjében 8 kisiskolást és három kollégáját sebesítette meg egy kenyérvágókéssel, akik közül öt gyermek és egy tanárnő sérülése igényelt kórházi ellátást. Hogy a tanítónő magyarázatra váró tettét mi okozta, elmeorvosok vizsgálják, így kihallgatását a rendőrség nem kezdhette meg.

Filep Miklós igazgató így emlékszik a történetekre: „Harmadik napja folyt a tanítás, az első két napon is ott voltam a tagiskolában és azon a napon is. Az udvaron voltam, amikor kitört a pánik. A tanítónők védték a gyerekeket, mindenki kifelé szaladt volna, de a gyerekek egy része be volt szorítva a sarokba. Nem volt aki megfékezze ezt az őrült elmét, ezt a kolléganőket. Ha nem vetem magam rá, akkor súlyosabb tragédia történt volna.”

Pokorni Zoltán oktatási miniszter még aznap a helyszínre érkezett, és meglátogatta a sérült és rémült gyer-

mekeket, akik sérülésüket felsőtestükön, arcukon, nyakukon, hátukon és mellükön szenvedték el. A miniszter elmondta, a tragédia egy összeroppant személyiség tragédiája. Hangsúlyozta, hogy nem lát összefüggést a cselekmény és a között, hogy az iskolában zömmel cigány gyermekek tanulnak. Mindent meg kell tenni annak érdekében – mondta –, hogy a szülők ne féljenek ebbe az iskolába hozni gyermekeiket. Ígéretet tett arra, hogy a minisztérium fizeti egy pszichológus bérét, aki segít a gyerekeknek a tragédia feldolgozásában.

A Szabó Gábor úti tagiskola

R. Annamária 1998. márciusától dolgozik a Földi János Általános és Művészeti Iskolában. Napközis nevelőként felsős gyerekekkel foglalkozott, majd szeptembertől – mivel gyógypedagógiai szakkollégiumot végzett – a Szabó Gábor úti tagiskolába lett áthelyezve. Ebbe a tagiskolába alsótagozatos gyerekek járnak, I–IV. osztályig. A tanulólétszám alig több, mint 90 fő. Az itt tanuló gyerekek mind cigány származásúak.

Gulyás Irén tagozatvezető elmondása szerint többségükben olyan gyerekek járnak ide, akik alig, vagy egyáltalán nem jártak óvodába, nagy a lemaradásuk, ezért a nevelési tanácsadó ajánlatára kiscsoportos felzárkóztató osztályokban foglalkoznak velük. A cél az, hogy minél hamarabb eljussanak arra a szintre, amikor már vegyes osztályokba helyezhetőek. Arra a kérdésemre, hogy jónak találja-e, hogy ebbe az iskolába csak cigány gyerekek járnak, a tagozatvezető így válaszolt: „Én nem mondom, hogy jó, de úgy gondolom, hogy szükséges.”

A tagiskola épülete új, a tantermek szépek, jól felszereltek. Hat osztály működik az iskolában: két első, egy második, két harmadik és egy negyedik évfolyam. Hat tanító és két napközis nevelő foglalkozik a gyerekekkel. Gulyás Irén tagozatvezető tavaly elvégezte a romológiait, és szorgalmazza, hogy a többi tagiskolai nevelő is iratkozzon be erre a szakra.

A cigány iskolák megszűntetését szorgalmazzák

A hajdúhadházi polgármesteri hivatal egyik irodájában beszélgetünk a cigány kisebbségi önkormányzat elnökével és két tagjával. Bernát István a cigány iskolák megszűntetését szorgalmazza. Lakatos Gábor a kisebbségi önkormányzat elnöke elmondja, hogy 1998. június 24-én – többek között ez ügyben is – megfogalmaztak egy levelet az országgyűlési biztoshoz. „A kisebbségi önkormányzat kérte, hogy a két városszéli iskola szűnjön meg, és helyette az alsós cigánygyerekeket a város központjába tegyék – mondja az elnök. – Pokorni miniszter úr azt kérte az iskolaigazgatótól és a város vezető-

Lakatos Sanyika mellett Lakatos Gábor,
a kisebbségi önkormányzat elnöke

sétől, hogy írják össze, mi az, amire szükségük van. Egyértelmű, hogy tantermeket kell építeni, és egy olyan oktatási bázis legyen a város központjában, ahová valóban minden egyes gyerek nyugodtan tud iskolába menni, tanulni, felkészülni az oktatásra.

A tragikus eseménynél itt volt az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat elnöke, az MCDSZ elnöke, a Roma Polgárjogi Alapítvány elnöke és a Phralipe elnöke is. Sőt azt monda-

nám, hogy Hajdú-Bihar megye valamennyi kisebbségi önkormányzatának vezetője itt volt. Sok olyan levél érkezett az országhól, hogy együtt éreznék velünk. Én a „Lungo Dromon” keresztül üzenném: nagyon köszönöm, hogy együtt érezték velünk és megerősítették hitünket; van értelme akár annak, hogy kisebbségi önkormányzaton belül, akár szervezeteken belül megpróbálunk a saját sorunk érdekében politizálni. Én biztos vagyok benne, hogy a magyarországi cigányság egy olyan tragikus esemény szentánúja lehetett, amely arra készíteti a magyarországi cigányságot, hogy fogjanak össze.

Hajdúhadházán néhányan tudni vélik, hogy R. Annamária el-

őzőleg is pszichiáterhez járt kezelésre. Nem értük miért nem volt erről tudomása az igazgató úrnak. A közalkalmazotti törvény szerint azonban aki oktatónak jelentkezik, csak erkölcsi bizonyítvánnyal kell bizonyítania közjogi megfelelését. Pszichológiai vizsgálat nem előzi meg a munkábaállását. 1998. augusztus 24-ével lépett hatályba egy olyan rendelet, mely kétévenkénti kötelező vizsgálatot ír elő, azonban so-

ronkívüli vizsgálatot kell kezdeményezni, illetve elvégeztetni azoknál a dolgozóknál, akiknél alaposan feltehető, hogy az egészségügyi állapotukban olyan változás történt, ami a munka elvégzésére alkalmatlanná teszi őket.

Lakatos Sanyika egyike a megsebesített gyerekeknek. Az ő sérülései voltak a legmélyebbek. Öt napig volt a debreceni Kenézy Gyula kórházban. Anyukája azt mondja, Sanyika még mindig nagyon fél. Beszédhibás volt, most, a történetek után még nehezebben jönnek a szavak.

Koncz Ilona pszichológus azt mondja, a testünkhöz hasonlóan a lelkünk is képes begyógyítani a sebeket. Ha túl nagy a megterhelés, ezt az öngyógyító folyamatot külső segítséggel kell támogatni. A lelki lábadozást azonban nem szabad siettetni – kinek több, kinek kevesebb időre van szüksége –, de szelíd türelemmel kell hábáskodni körülötte.

A megtörtént dolgokat nem lehet meg nem történné tenni, de az már a mi felelősségünk, hogy ettől jobb emberek leszünk-e, vagy rosszabbak, hogy belegabalyodunk-e a gyűlölet hálójába, vagy a gyógyulás szabadságát keressük.

Paksi Éva
Fotó:Pálfi Elvira

Pokorni Zoltán oktatási miniszter 1998. szeptember 30-án Debrecenben tartott sajtótájékoztatóján bejelentette: a jövő évtől kiemelt támogatásban részesítük a cigányoktatást. Emelkedik a roma gyerekek után járó kiegészítő normatív támogatás. A miniszter ellátogatott Hajdúhadházára, a Földi János Általános és Művészeti Iskola Szabó Gábor úti tagiskolájába. A miniszter tankönyveket, hangszereket és oktatási segédeszközöket nyújtott át az iskola pedagógusainak és tanulóinak. Néhány napon belül megkapják a minisztérium ajándékát: fénymásolókat, írásvetítőt és más korszerű eszközöket. Pokorni Zoltán elismerését fejezte ki az iskola igazgatójának, Filep Miklósnak, amiért a tragédia idején bátor fellépésével megmentette a gyerekek testi épségét. Az eseményen bejelentették: a hajdúhadházi Lórántffy Alapítvány 2002. december végéig évenként kéthétre ingyenes üdülőhasználati jogot biztosít az alapítvány tiszadadaai üdülőjében az iskola tanulóinak és pedagógusainak.

Már tudnak önfeledten játszani

A RÁTERMETT CIGÁNY

A lambada professzor közössége jogaiért harcol

Cigány vagy? A 43 éves Shyamala Devi ezzel a kérdéssel meglepte az idegeneket. A cigány társak beazonosítására tett kísérletei sok barátot szereztek neki Amszterdamban, ahol az Ázsiai Tudományok Központjának ösztöndíjasa. Ott hon egy mérföld távolságból is megérzi a Lambadát a sajátos testtartásáról és arról, ahogyan a férfiak a bajúszukat pödrörik. A warangal-i Kakatiya Egyetemen közgazdaságtant tanít, de a londoni Greenwich Egyetemen is előad.

Ő az első és egyetlen doktorált Lambada (Andhra Pradesh-ben a Ghorok a Lambadák). Devinek a közösségében is meg kellett küzdenie az előítéletekkel.

– Még a lexikonok is rablóknak tartanak minket – mondta Devi. – Azt a benyomást keltik, hogy az olyan közösségek, mint a miénk, kasztok kívüliek és nem illenek bele a kasztrendszerbe.

A Lambadák ártatlanok, megőrülnek a táncért. A törzs egyszerű szokásokat követ. Talán ezért esnek könnyen a kizsákmányolás áldozataivá.

A nők a sűrűn hímzett ruháikról ismertek, amelyeket kagylók és tükrök díszítenek, így fogják fel a napot. Arról is ismertek, hogy balszerencsében is dalra fakad ajkuk.

Devinek szembe kellett néznie a társadalommal, hogy a világ felé tudjanak nyitni. Utálja a Lambada nevet, azt szereti, ha Ghornak hívják, ami azt jelenti, hogy őszinte és szívélyes. Vonakodva beszél küzdelmeiről. „Hadd beszéljen helyettem a munkám” – mondja.

Devi számos cikket írt a világon szétszóródott cigányok helyzetéről és a globális fejlődésben a perifériára való kerülésükről. Andhra Pradesh-ben felmérték helyzetüket, de számos más indiai államban még mindig külön kasztként kezelik őket. „Alapvetően nincs sok különbség az indiai és a világban szétszóródott cigányok megítélésében”, – mondja Devi. Különböző neveken illetik őket, mint roma, román, manush és kalo. Az enyhe különbségek

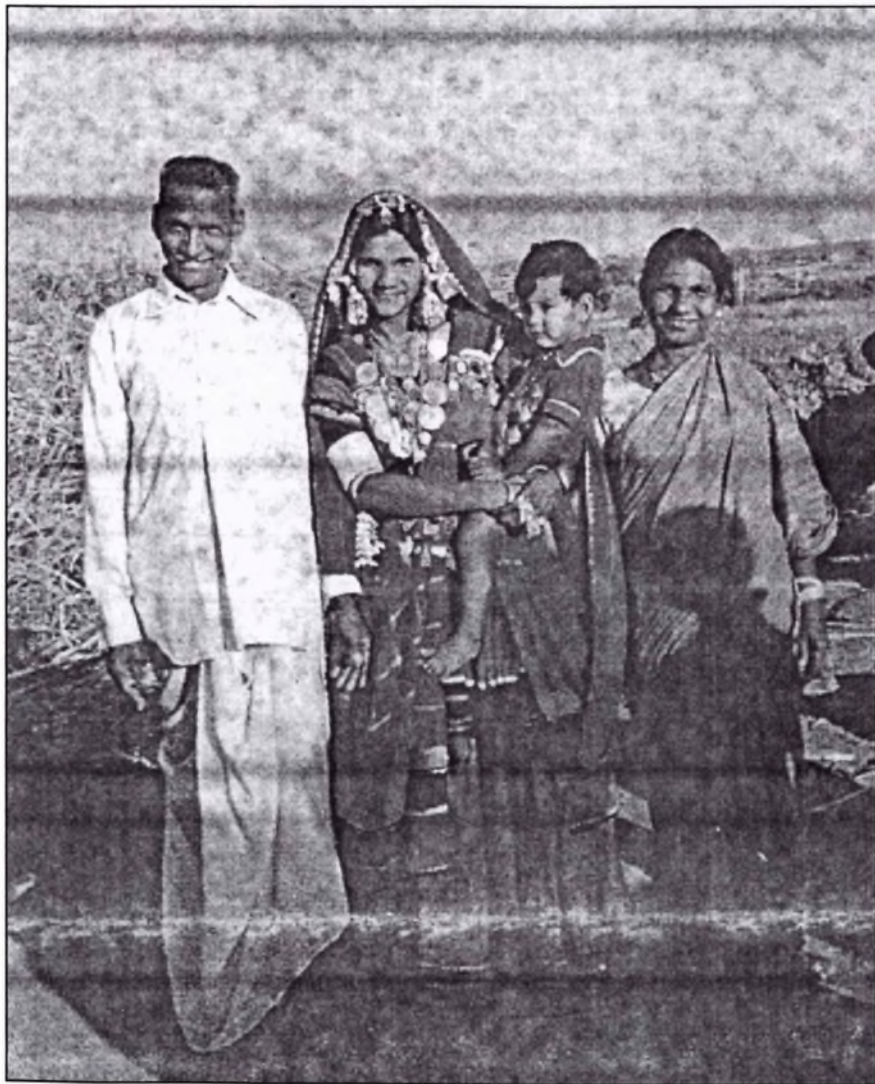
csak földrajziak. A gazdasági helyzetük mindenütt ugyanolyan maradt.

Devi, Lambada családban született, Andra Pradesh Karimnagar kerületében, Thimmapuramban. Hagyományos cigány módon nevelkedett, később keresztény misszionáriusok, például Solomon püspök hatására ment iskolába, akik igen aktívan működtek a vidéken abban az időben. Nem ő volt a családban az első, aki iskolába járt, hanem az apja. A lánya jól tanult a domakali Diocesan Középiskolában, ahol jelentős arányban vannak Lambadák. 16 éves kora után a szülei nem támogatták ta-

nulmányait, mivel attól féltek, hogy a modernizálódás révén elvesztik őt.

De az elszánt Devi Karimnagarba ment és ott talált munkát egy szövetkezetű társaságnál. Annyit keresett, ami elegendő volt arra, hogy két húgát és saját magát is főiskolán taníttassa. 1976-ban egy francia kutatócsoporthoz csatlakozott. Vinakondaba látogattak, a Lambadákat tanulmányozták. Lelkesedésük átragadt rá és eldöntötte, hogy a közösségért fog munkálkodni.

Egy kis időbe telt, míg Devi szülei felismerték, hogy lányuk más, mint a többi és az életben nagyobb dolgokra született. Annak ellenére, hogy bíztak

Vissza a gyökerekhez: Devi lambada népviseletben, rokonaival

Salamaya Devi meglátogatta a szolnoki Oktatási és Továbbképzési Központ Alapítványt is. Mint elmondta, ehhez hasonló központtal még nem találkozott. Kollégája filmet készített az Oktatási Központról, hogy otthon, Indiában is bemutatthassák, és beszélhessenek az itt folyó munkáról.

képességeiben, arra ösztönözték, hogy menjen férjhez és telepedjen le. Ezidőtájt találkozott Devi későbbi férjével az Osmania Egyetemen, ahol posztgraduális tanulmányokat folytatott. A szerelem a szorgalmas Devit nem változtatta meg.

1977-ben találkozott újra Madan Mohannal, Diviseemaban a ciklon-súlytotta embereknek segített. Barátságukból a következő évben a szülők ellenzése ellenére házasság lett. A szülők azzal érveltek, hogy nem közülük való. A Lambadák nem járulnak hozzá, hogy közösségen kívülivel kössenek házasságot, ámhár ők nem követnek szigorú rituális szokásokat. Mohannak nem volt nehéz beleszokni a Lambada életvitelbe és Devi szülei is elfogadták. Egy fiuk és egy lányuk van. Devi hagyta, hogy ők döntsenek a sorsukról.

Gyerekeinek speciális problémákkal kellett szembenézniük a Lambada mivoltuk miatt. A tanulás még mindig megalázó tapasztalat ezeknek a gyerekeknek, ezért az iskolát sokan nem fejezik be, kimaradnak. Mindenféle diszkrimináció és elnevezés súlyja őket.

Devi írása A „De Lambada s een volk in Andhra Pradesh”, melyet a Királyi Holland Intézet Trópusi Részlege adott ki Amszterdamban, melynek alapján kapta az Indiai Kormánytól az ösztöndíjat. Az Ázsiai Tudományok Központjának ösztöndíjasa lett. A cigányok szociális-gazdasági szerkezetét tanulmányozza Európában és az Andhra Pradeshben található Ghor közösségben.

Az amszterdami kutatása a Kakatiya Egyetemen folytatott munkájának része, ahol a közgazdaságtan professzo-

ra, Devi szerint a Ghorok az indiai 457 törzs egyike. Az ország 25 millió Ghor lakosából 3 millió Andhra Pradeshben él. A földön számuk kb. 40 millió.

– Még az eredeti lakóhelyükön is a harmadik világ közösségeként tartják számon a cigányokat – mondja Devi. – Nincsenek tudatában jogaiknak, és senki sem törődik velük. Hollandiában természetesen szociális biztonságban élnek. De a cigányoknak a városon kívül kell élniük, és általában nem törődnek velük, és nem ismerik el őket.

A diszkrimináció rosszabb olyan országokban, mint Belgium, ahol a cigányok ideiglenes telepeit vaskerítéssel veszik körül. Engedély nélkül nem hagyhatják el a táborokat. Néha arra kényszerítik őket, hogy egyik táborból a másikba költözzenek, akár 20-szor egy hónapban.

Nagyon sok fiatal cigány lány lesz szexuális zaklatások áldozata és soha nem járnak iskolába. Még mindig vannak barlangokban lakó cigányok Granadában. Ezek a cigány otthonok 800 évesek, a helyi közösségek útjelző táblákon figyelmeztetik az idegeneket, hogy óvatosak legyenek. A látogatókat csoportosan viszik a díszített barlangok látogatására.

Már régen felfedezték az impresszáriók a cigányok zene-szeretetét és ki is aknázták ezt. A zene minden cigány közösség lelke, legyenek akár Európában, akár Indiában. A spanyol flamenco zene Devit a „Jhurior naach” nevű Lambada ritmusra emlékeztette.

A közvetítők rengeteget keresnek a Lambadák által felnevelt birkákkal. Ezeket az állatokat ritka növényfajokkal táplálják, amely a húgyhólyagjukban féldrágaköveket képez. Ezeket a féldrágaköveket a közvetítők exportálják, miután rettenetesen olcsó áron megveszik az állatokat. Az ártatlan törzslakóknak csak a tetemet adják vissza.

A Lambada nőknek még a közösségen belül el kellett szenvedniük egy belső kizsákmányolást is a patriarchális rendszerben. A nőt a rendszer aláveti apjának, férjének, de még a fiának is. Egyszerű társadalmi programokhoz is előzetes hozzájárulást kell kérniük.

De a cigány professzor eltökélte, hogy megváltoztatja a régi gondolkodásmódot, és a világ figyelmét a Lambadákra fordítja.

Lalita Iyer

Krisztus-keresztet állítottak a turai romák

„...az Isten nem tesz a szemé-
lyek közt különbséget...”

/Szentírás/

Tura nagyközséget sokan úgy emlegetik, mint a Galga-völgy fővárosát. Bár egykor csak a káposztatermeléséről volt elsősorban híres ez a 9 ezer lakosú község, de az utóbbi években nem csupán erről emlegetik a szomszédos településeken, annál is inkább, mivel a káposztatermeléséről az itt lakók a belterjes, földigazdálkodásra tértek át. De emlegetik turát a leánytómásokról is, akik mindig ott találhatók az országos versenyek dobogóközelében, mint megyei bajnokok, és büszke ez a község népművészeire is.

A felsoroláshból semmiképpen sem szabad kifejeíteni az úgynevezett „cigánytelepet”, ahol 2 ezer ember él, emberi körülmények között. Hogy a II. világháború után jóindulat vezette-e az akkori vezetőket, vagy éppen megakarták szabadítani a község közepén lévő cigánysort az itt lakóktól, ma már senki sem tudná megítélni. Egy bizonyos, hogy jól jártak vele a romák. Ingyenes házhelyekhez jutottak és az akkori kedvezményes hitellehetőségek lehetővé tették, hogy egymás után épüljenek fel a családi házak, sőt a **Fráter Lőránt, Dankó Pista és a Radics Béla** utcák után közel egy tucat új utca keletkezett. Ez az építkezés lehetővé tette azt is, hogy a telep egybeolvadjon a községgel és így megszűnjön korábbi gettó-jellege.

Egyszóval a turaiak büszkéik lehetnek cigánytelepükre is, mert ott ma már nem putrikat talál a látogató, hanem gázzal, vízzel és villannyal ellátott korszerű lakóházakat. De arra is érdemes odafigyelni, hogy a cigánytelepet a községtől nem választják el lelki falak, ugyanis az itt élők java része ugyanúgy megleszített munkával keresi a boldogulást, mint a többség.

A napokban újabb olyan esemény történt itt, ami – úgy gondolom – egyedülálló az országban. A cigány lakosok **Baranyi Miklós és Vidák Ödön** családjainak kezdeményezésére, házról házra járva gyűjtötték össze azt a pénzösszeget, amelyet egy kereszt felállításához használtak fel a cigánytelep szélén. Akik pénzzel nem tudtak segíteni, munkafelajánlással igyekeztek ezt pótolni.

Így aztán az egyik augusztusi vasárnap délután nem csak a telep lakói, de

a turaiak százai is elindultak arra az ünnepségre, ahol testvérként akartak részt venni az új kereszt felszentelésén.

Az ünnepségen **Tóth István** polgármester mondott köszönetet a kezdeményezőknak és mindazoknak, akik lehetővé tették a kereszt elkészítését. Elmondta azt is, hogy az önkormányzat nem csak tudomásul vette ezt a nagyszerű elképzelést, de a műszakiak felbecsülhetetlen értékű segítséget nyújtottak a tervezési és kivitelezési munkákhoz.

Lukács András plébános arról beszélt, hogy immáron kialakultak azok az emberi kötelékek, amelyek testvéri közösséggé fogják össze a turai cigányokat és nem cigányokat. Arra a kérdésre pedig, hogy az egyház hogyan segítheti a társadalmat abbéli törekvésében, hogy megnyugtatóan oldja meg a cigánykérdést, azt válaszolhatjuk: erre köteleznek hennünket az egyházi tanítások, a Szentírás követelményei és az is, hogy a cigányok is az egyházhoz tartoznak.

A plébános úr 15 éve szolgálja turán híveit. Ez alatt az idő alatt 300 cigánycsecsemőt keresztelt meg, 107 esküvőt tartott és 110 felnőttet juttatott el az első szentáldozás ünnepi kegyelméhez.

– Hitem és meggyőződése – hirdette az ünneplőknek **Lukács András** –, hogy a vetés gazdag és virágzó termést hozott, mert eljuttatta a telepen élőket annak a vállalásához, hogy cigánynak cigánnyá és kereszténnyé lenni egyet jelent a szeretet és testvériség kiteljesedésével.

Tóth Péter Domokos, ócsai prépostsplébános – a telep lakói által az egyházközségnek ajándékozott palástban –, **Nagy Árpád** galgahévízi esperssplébános, valamint **Bíró Mihály**

„Állították 1998-ban a turai cigányok

plébános közreműködésével megszentelte a keresztet. Reméljük, hogy igaznak bizonyul majd az a préposti megállapítás is, mely szerint ezt az útszéli keresztény emlékművet nem kell kerítéssel védeni a rombolástól, mert megvédi azt a hitből fakadó áhitat.

– A keresztfához megyek – énekelték mélyszéles átéléssel sok százan azok, akik annak állítottak keresztet a telep szélén, s abba vetik reménységüket, aki istállóban született, s életét feláldozta a szegényekért, az elesettekért, az emberiségért...

A virágok sokaságával díszített fehér Krisztus-kereszt feliratai évszázadokon át hirdetik majd – talán elsőként az országban: „Isten jóságát megköszönve, életünkre áldást kérve, állították 1998-ban a turai cigány lakosok”.

Ugyancsak felvették az új keresztre a Szentírás alábbi idézetét: „Péter így kezdte beszédét: Valóban el kell ismemem, hogy az Isten nem tesz a személyek közt különbséget, mindenki kedves előtte, aki féli, és az igazsághoz igazodik, bármely nép fia is”.

Takács Pál

A kazincbarcikai Don Bosco szakiskola életéről

A 80-as évek közepére sürgető társadalmi problémaként jelentkezett a fiatalok egy sajátos rétegének élethelyzete, tanulása, munkája. A működő nevelési-oktatási rendszer nem talált hatékony megoldást és szervezeti formát a csellengők helyzetére. Ők azok a 14-26 év közötti fiatalok, akik az alap és középfokú iskolákat nem fejezték be és mindezek következtében munkahelyük sincs. A családi közösség nem képes a további nevelésükre, a segítségükre, mert maga a család is funkciózavarokkal küszködik.

Mindezeknek természetes kísérő jelensége, hogy 6-7 osztály elvégzése után nem folytatja tanulmányait, vagy ha eljut a középiskolába, onnan rövid idő alatt lemorzsolódik.

Úgynevezett magatartási és beilleszkedési zavarokkal küszködők, akik súlyos tanulmányi kudarcokat élnek át, a bűnözés és káros élvezeti cikkek fogyasztása felé halad életük. Az egyre nehezedő gazdasági körülmények, munkahelyek racionalizálása és megszüntetése a 80-as évek végére azt eredményezi, hogy 50-70 ezer ilyen fiatal van az utcán. Közülük nagyon sok a cigány fiatal.

Kazincbarcikán és környékén az összemolnó ipar következtében élesen jelenik meg a probléma. Képzésükre, továbbképzésükre több akadály miatt sem kerül sor. Az újszerű kezdeményezésre a fiatalok élethelyzetének alapos ismerete és Don Bosco nevelési elvei, módszere adott hatékony választ. El kell térni a hagyományos iskolarendszertől, olyan helyet kellett teremteni, ahol még ők is embernek számítanak, ahová szívesen jönnek. Komoly segítséget találtak a magyar nevelési múltban, valamint az európai kezdeményezésekben, tapasztalatokban.

Miből nőtte ki magát az intézmény?

Alakuláskor az a cél vezetett bennünket, hogy legyen a fiataloknak egy olyan találkozóhely, ahol jól érzik magukat, ahol van sok játék, szabadidő, egy kis fizikai termelőmunka és egy darab kenyeret is lehet kapni. Természetesen egy idő után felvetődött, hogy ki milyen iskolát hagyott ott és nem fejezett be.

Először az általános iskolai osztályoknak megfelelően kezdtünk tanulgatni formabontó módon. Különbözőbb jogosítványunk nem volt ehhez. Évvégén a már működő Dolgozók Általános Iskolájában kellett vinni vizsgáznia a gyerekeket, ahol sikeresen leviszáztak. A következő évben már hivatalosan is taníthatjuk a gyerekeket, naplót vezethetünk, de nem írhatunk alá semmit, csak az említett iskola. Az azt követő évben a Minisztérium egyedi engedélyével, már a cél csoportra vonatkozó engedéllyel rendelkezünk. Nevelő munkánk hatékonyságaként és az oktatás eredményeképpen a 8.-os fiatalokban felvetődött a kérdés, lehetne-e

még valamit tanulni. Jogosítvány, szakma, stb. Speciális szakiskolai engedélyt szereztünk. Két év után rájöttünk, hogy ezek a gyerekek megfelelő vezetés mellett a normál hároméves szakmát is képesek elsajátítani, igaz, közben meg is szűnt a speciális szakiskolai képzés a magatartás, beilleszkedési zavarok miatt. Az elmúlt években végzett 40-50 fő szakmunkástanulóból 10-15 szerezett volna továbbtanulni szakközépiskolában és két évvel ezelőtt megszerveztük ezt a képzést is.

A mai nevelési- és oktatási szerkezet tehát erre a feladatra orientáltan jött létre. Nyilvánvaló, hogy a nevelési-oktatási rendszerünknek az előbbi kihívásokra kellett választ adni:

- a másság elfogadása, az előítéletek leküzdése
- beilleszkedési, szocializációs problémák leküzdése
- szociális segítségadás
- tanulmányi szintrehozás, hiánypótlás
- a rendszeres munka és tanulás elfogadtatása
- az önbizalom erősítése és sikerélményhez juttatás
- szakmatanulásra való előkészítés
- gyakorlatorientált szakképzés.

És mindazok számára, akik a fentieket eredményesen végezték, szakközépiskolai képzés. A nevelés és az oktatás egységében a főhangsúly a nevelésen van.

Közel 10 éves fejlesztési eredményeképpen a jelenlegi oktatási - képzési tevékenység:

- általános iskolai felzárkóztatásból
- általános iskolai nevelés-tanításból
- pályaaorientáló előkészítésből
- OSZJ szerinti szakképzésből
- szakközépiskolai képzésből
- a végzett tanulók számára inkubátor rendszerből, valamint kollégiumi ellátás és nevelésből, önálló életre felkészítésből áll.

A nevelési folyamat és az iskolaszervezet kialakítása kapcsán oktatási feladatainkat bővítettük egészségügyi oktatással (mentálhigiénés nevelés), valamint szociális munkás közreműködésével.

E kettőre azért volt szükség, mert az említett korosztály és a periférikus élethelyzetükből világosan következett, hogy csak ilyen megerősítéssel nevelhetünk eredményesen.

Az iskolában dolgozó nevelők számára az oktatási feladatuk mellett, kiemelkedő a szocializációs és szociális segítségük. Mindemellett jól bevált a főállású szociális munkás alkalmazása is.

Felzárkóztatás és pályaaorientáció

Azt senki sem hiszi komolyan, hogyha egy gyermek az egyik iskolában tanulmányi vagy más okok miatt eredménytelen volt, akkor az ilyen típusú iskolában egyszerre minden megváltozik.

Szükséges tehát olyan életrend és más nevelési eljárások alkalmazása, amelyek az egyént, a személyt célozzák meg és csak Ő a fontos, nem veszik el egy 30 fős osztályban.

Oktató-nevelőmunkánk során 5-15 fős osztály-, csoportlétszámokat alakítottunk ki fejlesztő pedagógus közreműködésével, valamint a nevelői team szoros együttműködésével személyreszóló felzárkóztató programot végzünk.

Ez lemehet egészen az alapkészségek gyakorlásáig, illetve a tanulni tanításáig. Napirendünkbe (8 - 10 óra/nap) ún. házi feladat megoldó-gyakorló órákat is szerepeltetünk.

Házi feladat megoldó tevékenység

A rendszerünkben tanuló gyerekek 7.30 - 17.30-ig tartózkodnak az iskolában. Ebben az időszakban a nevelés-oktatás, fizikai termelőmunka, házi feladat megoldás és játék valósul meg. A napirendben tehát önálló élet jut a házi feladat megoldására az iskolában szilenciumokon, kiegészítő foglalkozásokon. Ez a tevékenység tanári vezetéssel történik és mód van kompetetálásra is. /Ott-hon erre sem mód, sem lehetőség nincs/.

Mindez 6-8 év alatt elvezetett oda, hogy a tanulóban lévő jó képességek kibontakoztatásával eredményes vizsgát tehet. A fenti programmal is szorosan összefügg pályaaorientáló programunk, amely arra épít, hogy azok a fiatalok akik 15 - 16 éves korukra még az alapsiskolát sem fejezték be, a tanúlással egybekötött szakmamezős előképző pályaaorientációt szervezzünk napi 1 - 2 órában.

- Ez állhat:
- egyszerű kézi fizikai munkából
 - alapszerszámok és gépek megismeréséből
 - ill. az iskolánk bázisán működő tanműhelyek gyakorlóhelyek megismeréséből.

Ez még akkor is sikeres, ha a fiatal úgy dönt, hogy a 8. osztály befejezése után egy másik iskolában, nálunk nem oktatott szakmában folytatja tanulmányait (évente a tanulók 10 - 15%-a dönt így).

Összegezve

Iskolánk elmúlt 10 éves történetében sok kudarcot megélt, sok falat, ellenállást leküzdve, meg nem értésen és elutasításon túljutva próbáltuk elfogadtatni és megbizonyítani, hogy ezt a több tízezer fiatal, akiket szakadtaknak, kallódoknak és sodródóknak nevezünk, megfelelő pedagógiai módszerekkel lehet eredményesen nevelni. Elősegíthetjük a munka világába való visszavezetésüket és az életkorukat tekintve különösen fontos dolgozni akaró családanyák, családapák lesznek.

Don Bosco szavaival élve: „Jó keresztényekké és jó állampolgárokká válnak”.

Lukács Barnabás igazgató

A cigányság tizenkét pontja

Roma ünnepségen látta vasámap vendégül Békés megye cigányságát a dobozi cigány kisebbségi önkormányzat. Az egész napos szanazugi rendezvényen sportvetélkedők, tombola, zenés talpalálavaló és bográcsban főtt finomságok várták a vendégeket. **Zsigmond Károly**, a helyi cigány kisebbségi önkormányzat elnöke a testület négyéves tevékenységéről számolt be, **Szatmári János** polgármester pedig a dobozi cigányság nagyközségben betöltött szerepéről és helyéről szólt, míg **Farkas Flórián**, az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat elnöke a hazai cigányság helyzetét elemezte a választások tükrében.

A polgári Magyarország és társadalmi jólét elképzelhetetlen a cigányság nélkül, ezért Farkas Flórián üdvözölte az új kormány cigányság felzárkóztatása érdekében tett lépéseit. Az országos cigány kisebbségi önkormányzat üzenkét pontban fogalmazta meg a legsürgősebb tennivalókat, melyek közül az elnök szerint legalább hat még az idén megvalósulhat. A kormány és az ország-

gos kisebbségi önkormányzat kétoldali szakértői csoportot hoz létre – még az előző kormányzati ciklusban elfogadott középtávú cselekvési program megvalósításához.

Az ötéves program a cigányság felemelkedését, oktatását és ezáltal a gazdaságban, valamint a munkaerőpiacon betöltött helyét hivatott megszilárdítani. Az elnök bízik a nemzetiségi törvény módosításában is. Hiszen nagy kihívás volt a kisebbségi önkormányzatok alakításának lehetősége, ám a finanszírozás csak a működésre korlátozódott. Változás csak a programfinanszírozástól várható, mely valóban érdekeltté teszi a kisebbségi önkormányzatokat feladataik elvégzésében.

A választásokkal kapcsolatban Farkas Flórián érdeklődésünkre elmondta, hogy a Lungo Drom országos szinten egyik párttal sem kötött választási szövetséget, éppen azért, hogy a helyi érdekek érvényesülhessenek. A Dunántúlon a Fidesszel, az Alföldön pedig a kiskgazdákkal és szocialistákkal működnek együtt. Valamennyi megyei köz-

gyűlésbe szeretnének cigány képviselőt bejuttatni. A Békés megyei jelölt Zsigmond Károly, a Békés Megyei Cigánylakosok Egyesületének, valamint az országos önkormányzat ellenőrzési bizottságának az elnöke. Az országban 928 kezdeményezés történt cigány kisebbségi önkormányzat alakítására. (Jelenleg 373 testület működik). A több mint kilencszázból Farkas Flórián 800-850 megalakításra lát reális esélyt. Nyolcvan településen saját polgármesterjelöltje is van a Lungo Dromnak.

A hajdúhadházi sajnálatos tragédia kapesán Farkas Flórián hangsúlyozta, hogy a tanármő cselekedete nem cigányellenes, hanem egy beteg ember tette volt. Mások próbáltak belőle politikai tőkét kovácsolni, ám hogy ilyesmi a jövőben többet ne forduljon elő, az kormányzati feladat is. A hajdúhadházihoz hasonló szegregált cigány osztályból 120 működik a magyarországi iskolákban, melyek felszámolása szintén a középtávú program feladata.

V.A.

(Békés Megyei Nap 1998. IX. 14.)

MUNKÁLKODNI CÉLOKÉRT ÉRDEMES

A Lungo Drom nevet viselő, Országos Cigány Érdekvédelmi és Polgári Szövetség Baranya megyei Elnöksége legutóbbi, kétnapos ülését Komlón tartotta. Az elnökség megvitatta az érdekképviselő munkáját, és tárgyalt a közeljövő feladatairól.

A megyei elnökség ez év januárjában kezdte el működését azzal a céllal, hogy kitöltse azt az űrt, amelyet az egyéb, itt működő kisebbségi szervezetek hagytak. A megyei vezetőség elnöke, **Gál József** leszögezte, hogy a cigányok érdekeinek védelmében alakult legújabb szerveződés vezetőjeként elismeri ugyan mások eddig végzett munkáját, de tartalmában azt kevésnek ta-

lálja. Ha a társadalom mai berendezkedését alapnak lehet tekinteni, a cigány szervezetek nem sokat tettek ennek „betonozásához”.

Az elnök elmondta, hogy a szervezet egyik legfontosabb célja az, hogy a megyében minden olyan településen, ahol legalább 10-15 cigány család él, legyen valaki, aki érdekeiket képviseli. Az operatív munka legfontosabb elemeként Gál József az őszi helyhatósági választásokon történő megmérettetést említette. Véleménye szerint el kell érni, hogy a kisebbségi önkormányzatok a lehető legtöbb helyen megalakuljanak, ahol már működnek, megerősödjenek. A komlói összejevetel egyik célja éppen ezért az

volt, hogy a majdani jelöltek politikai felkészítésének stratégiáját előkészítsék. Ez azért is fontos, mert nemcsak a kisebbségi önkormányzatok szintjén politizálnak, de önkormányzati képviselői helyekre, egyes településeken pedig polgármesteri státuszokra is pályáznak.

Gál József a siker biztosítékát munkatársaiban látja, hiszen olyan, a politika világában már jártasságot szerzett kollégái vannak, mint Komlón **Hegedűs István**, Sellyén. Siklóson **Csonka Sándor**, Mohácson **Kovács István**. Az elnök és a hűtagú vezetőség esélyt lát céljaik elérésére.

Deák Gábor

Farkas Flórián: Minél több cigányt bejuttatni az önkormányzatokba! Harc a politikai képviseletért

Egyetlen romát sem küldünk más pártok színeiben az önkormányzatokba, mert az a kevés is aki eddig azokban, vagy a parlamentben ülhetett, inkább személyes érdekeit, mint a cigányság boldogulását szolgálta – mondta Farkas Flórián, az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat elnöke a nógrádi Lungo Drom szervezetek szombati, bátonyterenyi tanácskozásán.

Farkas Flórián, aki egyben a Lungo Drom elnöke, kijelentette: a mai magyar társadalomnak nem érdeke, hogy a hazai cigányságot létszámának megfelelő politikai képviselethez segítse. A tanácskozáson, amelyen részt vett az országos önkormányzat szinte teljes vezérkara, a

közelgő októberi helyhatósági választásokra való felkészülés volt a legfontosabb téma. Farkas Flórián öröndetes kezdetnek nevezte a negyven Lungo Drom szervezet nógrádi munkálkodását, "alulról jövő kezdeményezésként" legfőbb lehetőségét annak, hogy a cigányság valódi képviselői Nógrádban, s az egész országban számarányuknak megfelelő politikai szerephez juthassanak a községi, városi önkormányzatokban, megyei közgyűlésekben.

Farkas Flórián bejelentette: néhány napon belül a Lungo Drom országos képzési központjában megkezdik az önkormányzati képviselő-választásokon induló roma jelöltek felkészítését. Az

önszerveződéshez, politikai munkálkodáshoz pénz is kell – mondta Farkas Flórián, kijelentve: a legtöbb gond vidéken van, ezért kell a jelenlegi gyakorlatot sürgősen megszüntetni és a központi támogatást a fővároshelyett a településekre koncentrálni.

Dr. Kerékgyártó T. István, Polgárosodás, cigányság címmel tartott előadást. Mondanivalójának sommázata: a 800 ezres hazai cigányság ne csak szenvedője, alakítója is legyen a rendszerváltást követő piacgazdaságnak. **Dr. Pálfi Miklós** kiemelte a cigány kisebbségi önkormányzatok szerepét, szorgalmazva a Nógrád megyében működő 12 önkormányzat erősítését, továbbiak alakítását.

Megalakult a „Lungo Drom” megyei szervezete Zalaegerszegen

1998. szeptember 19-én Zalaegerszegen a Megyei Művelődési Központban tartották tanácskozásukat a Zala megyében működő „Lungo Drom” tagszervezetek.

A mintegy 14 tagszervezet tanácskozásának célja a kisebbségi önkormányzati választásokra való felkészülés, a „Lungo Drom” megyei szervezetének

megalakítása, valamint a „Lungo Drom” tagszervezetek kezdeményezésére egy megyei jogvédő egyesület létrehozása.

A tanácskozáson jelen volt **Farkas Flórián**, a „Lungo Drom” Országos Érdekvédelmi és Polgári Szövetség és az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat elnöke, aki többek között el-

mondta, hogy ma már a kisebbségi önkormányzatiság s ezen belül a cigány önkormányzat kivívta magának az életképességet.

Legnagyobb eredménynek azt tekintti, hogy a cigány politika forradalmasítva lett. Sikertelt megteremteni azt az egymást segítő munkastílust, emberi rangot és szót, amivel már lehet segíteni a helyi cigány kisebbségi önkormányzat munkáját és amivel a helyi cigány kisebbségi önkormányzatot tudja segíteni a települési önkormányzat.

Ma már nem elég jónak lenni – mondta az elnök –, a legjobbnak kell lenni. Nem elég érteni valamihez, mindent tudni kell. A „Lungo Drom” szellemisége, eredménye annak köszönhető, hogy nagyon komoly képzéseken, önképzéseken vettek részt a tagok.

A tanácskozás során létrejött Zalai Kisebbségek Jogaiért Szervezet elnökévé **Sárközi Violetát**, míg a „Lungo Drom” megyei szervezetének elnökévé **Bogdán Istvánt** választották meg.

Bogdán István, Farkas Flórián, Lukács Mihály és Babai János

IX. Nemzetközi Cigánykarnevál

A 100 Tagú Cigányzenekar rendezésében a budai Parkszínpadon 1998. augusztus 15-én került sor a IX. Nemzetközi Cigánykarneválra. Már a kora délutáni órákban érdeklődők sokasága találkozhatott a cigány irodalom képviselőivel, akik könyveiket dedikálták. Az arra sétálók megtekinthették a cigányszobrászok, fafaragók alkotásait.

17 órakor került sor a fogadásra a Park Café aulájában. **Raduly József** főrendező, a 100 Tagú Cigányzenekar menedzsere nyitotta meg a IX. Nemzetközi Cigánykarnevált azzal a nem titkolt szándékkal, hogy a nagy társadalom és a romák egyaránt megtapasztalhassák azokat a művészi értékeket, amelyeket a roma társadalom képvisel.

Ezután került sor az ajándékozáásra, amely apró figyelmesség volt azok számára, akik szavukkal segítik a 100 Tagú munkáját.

Dr. Kaltenbach Jenő és Raduly József

Néhányan a „díjazottak” közül:

Hámori József, miniszter: A kisebbségnek együtt kell megjelennie a magyar társadalomban.

Pintér László, belügyminiszter: Sokadszor vagyok itt önöknél és hiszem, hogy ez a meghívás nem a hivatalnak, hanem az embernek szól.

Farkas Flórián, az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat elnöke: Gondokat, problémákat félre téve, jó dolog ünepeelni.

Dr. Kaltenbach Jenő, ombudsman: Közös ünnepben van részünk, jó lenne ezeknek a számát emelni.

Kondor Katalin, riporter: Köszönöm, én csak a kötelességemet teljesítettem.

Kolozsi Béla, szerkesztő: Életemben most kaptam először „kitüntetést”, köszönet érte. Azt hittem kisebbség, pedig többség.

A fogadás után vette kezdetét a Cigánykarnevál zenés, táncos műsora. Mintegy 3-4000 ember élvezhette a 100 Tagú Cigányzenekar játékát. **Bangó Margit** temperamentumával, gyönyörű hangjával ismét rabul ejtette a szíveket.

Az autentikus cigány zene kiváló művelői, a Nagyecsed Fekete Szemek **Bódi Varga Gusztáv** vezetésével, míg a Cino Jág romániai együttes fantasztikus tánc tudásukkal ejtette ámulatba a nagyérdeműt.

Rácz Lajos

Fotók: Lungo Drom – 1998.

Farkas Flórián köszönti a karnevált

E lap főszerkesztője is szeretne köszönetet mondani a 100 Tagú Cigányzenekarnak kitüntető figyelmességéért. Köszönöm.

IX. Nemzetközi Cigánykarnevál

Nagyecsed Fekete Szemek

Kanizsa Csillagai

Jótekonysági est a beteg gyermekekért

A Jászfényszaru Romák Betegségmegelőző Egyesülete 1992-től minden évben megrendezi jótekonysági estjét, mely est tiszta bevételét a beteg gyermekek gyógyítására ajánlják fel. Idén nyáron is sor került e nemes rendezvényre. A jótekonysági est szervezője, **Farkas Bertalan** a helyi táncsoporton és mesemondó fiún túl olyan neves művészeket is megnyert a célnak, mint a **100 Tagú Cigányzenekar**, **Bangó Margit**, **Puporka András** és **Szandi**. A rendezvényt jelenlétével megüszeltte Jászfényszaru polgármesterasszonya és **dr. Jakus Zoltán** igazgató-főorvos, országgyűlési képviselő is. Az egyesület az est bevételéből allergiát vizsgáló bőrtesztet vásárolt, melyet **dr. Kocsis András** gyermekorvosnak adtak át.

Fotó: Tamus Angéla

Bangó Margit

Farkas Bertalan és
Jászfényszaru polgármesterasszonya,
Győriné dr. Czeglédi Márta

Közösségi Házat avattak Nagykanizsán

Szeptember 19-én kisebbségi közösségi házat avattak Nagykanizsán. A több mint fél évig tartó felújítás nyomán a régi iskolaépületet megfiatalodott, új és korszerű berendezéssel, könyvtárral, közgyűjteménnyel és tágas udvarral várja a város és környéke fiataljait.

Az avatóünnepségen a helyi érdeklődők népes serege mellett a város, a megye és az ország több közéleti személyisége is megjelent, fontosnak tartva, ha csak néhány szó erejéig, de köszöntse az országban is ritkaságszámba menő vállalkozást. A magyar és cigány himnusz elhangzása után ünnepi beszédet **Teleki László** a helyi cigány kisebbségi önkormányzat elnöke mondott, aki kiemelte, hogy a közösségi ház jelenlegi formájában, de a későbbiekre eltervezett műhelyekkel, szakmasító tanfolyamokkal elsősorban a cigányság felemelkedését szolgálja, de befogad mindenkit, aki igénybe veszi szolgáltatásait. Majd **Koronc László** kanonok szentelte fel az új házat, s kedves gyermekkori emlényeire felelevenítésének hangulatával teremtett hidat a többséget és kisebbséget gyakran szétválasztó gondolatok között.

Ezután egymás után emelkedtek szólasra jeles közéleti személyek, akik ünnepi köszöntőjükben mind más szavakkal, de azonos eszmeiséggel ajánlották a házat. Így: **Krémet József** alpolgár-

mester, aki elmondta, hogy a város és környéke fiataljai ezen a helyen életcélra találnak, dr **Doncsev Toso**, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal elnöke a helyi kisebbségi önkormányzat kiemelkedő munkáját értéktérmető

képességét méltatta, **Farkas Flórián** az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat elnöke a ház legfőbb feladatát, a polgárosuló Magyarországon a cigányság polgárrá válásának segítségét jelölte meg, **Varga László**, a Zala Me-

Koronc László kanonok felszentelte az épületet

Farkas Flórián ünnepi beszédét mondja

gyei Önkormányzati Kögyűlés elnöke szerint nem az építkezés, hanem a ház tartalommal való megtöltése lesz majd az igazi nagy erőpróba.

Az avató ünnepség végén **Horváth Krisztina**, a közösségi ház vezetője mutatta be a vendégeknek a több toldaléképületből álló intézményt, a máris meghatározott funkcióval bíró és eszerint berendezett közösségi termeket.

Délután kulturális gálaműsorra került sor, ahol közreműködött a Csapi Általános Iskola és Diákotthon művészeti csoportja, a Gandhi Alapítvány, a garabonci és szekszárdi Gimnázium Hagyományörző Együttese, valamint több nagykanizsai cigány együttes és kultúrcsoport.

*

Kisebbségi Közösségi Ház Nagykanizsán

Amikor a nagykanizsai Cigány Kisebbségi Önkormányzat pályázatot nyújtott be a Teleki utcai volt iskolaépület hasznosítására, sokan nem értették, hogy mit is akarnak ott – ahogy vezetőjéről röviden nevezik a kisebbségi önkormányzatot – a „Telekiék”. Mivel nemcsak Zalában, de az országban is alig van néhány cigány közösségi ház, ezért aztán nemigen lehet hivatkozni mások jó példájára. Az elképzeléseket tettek követték, pályázatok sora íródott, s szeptember 19-én a nagykanizsai cigányok birtokba vehették a cigány közösségi házukat.

– Nemcsak a cigányok – igazít helyre **Teleki László**, a helyi Cigány Kisebbségi Önkormányzat elnöke, amikor végigvezet a sok-sok toldalékból álló, alaposan felújított épületen. – Mi a tervezgetés első percétől kezdve úgy számoltunk, hogy a közösségi ház egy abszolút nyitott intézmény lesz, a város és környékének más kisebbségeit is befogadja majd, sőt, tárt kapukkal várja a többségi társadalmat is. Amit csak lehetett, azt ebből a régi épületből mind kihoztuk: lettek többfunkciós előadói, oktató termek, itt működnek a szakköreink, tudunk helyet biztosítani állandó kiállításoknak, de ide került a közgyűjteményünk, s a szépen parkosított udvar is alkalmassá vált szabadtéri rendezvények számára. Igazi otthonot biztosítunk a felemelkedni vágyóknak.

A beszélgetést a továbbiakban hármashban folytatjuk a kisebbségi Önkormányzat idrodájában.

– **Milyen szakmai programmal indul a ház?** – kérdezem **Horváth Krisztinát**, az intézmény vezetőjét.

– Szeretném előrebocsátani, hogy mivel a ház működésére vonatkozó minta, vagy tapasztalatszerzés lehetősége nem volt és jelenleg sincs, ezért első lépésként a valós igényeket és az álmainkat, vágyainkat ötvöztük a város különböző oktatási és művelődési intézményeiben, valamint a kisebbségi önkormányzat kebelén belül működő formákkal, tevékenységekkel. Nagyon fontosnak tartom, hogy nem a nulláról indulunk, hét jól működő szakkört, kialakított módszereket, egy közgyűjteményt tudunk átépíteni, hogy számíthatunk pedagógusokra, akik nemcsak ismerik a kisebbségi önkormányzat oktatási koncepcióját, hanem eddig is közreműködtek abban. Szeretnénk szélesebb körben kulturális rendezvényeket szervezni: író-olvasó találkozókat, képző-, ipar-, nép- és táncművészeti programokat, megfelelő helyet tudunk biztosítani időszaki és vándorkiállításoknak, s itt rendezhetjük a hagyományos és hagyományteremtő cigány nagyrendezvényeket, többek között a Roma Napot, a Cigánybált, a Kulturális és Sportnapot.

– **Hogyan működik majd a hétvégi kollégium?**

– Azt hiszem ez lesz az újdonság, amire csak a közösségi ház nyújt lehetőséget. A szocialista hátrányos helyzetű, kulturálisan ingerszegény környezetben élő cigányszármazású, rossz tanulmányi eredményű általános és középiskolás tanulók tanórán kívüli fel-

zárkóztatását most összpontosítva megtudjuk oldani. Úgy mondanám – folytatta Horváth Krisztina –, hogy a fizetebekötéstől a ballagásig mellettük szeretnénk állni. A hétvégi kollégium minden szombaton és vasárnap 8-13 óráig várja majd a gyerekeket, ahol szaktanárok segítenek a felzárkóztatásban. Fontosnak ítéljük az egyéni foglalkozást, azt az emberközelit pedagógiát, ami során kiderülhet a lemaradás oka vagy mélysége. Ezeken a napokon kétszeri étkezést is biztosítunk majd a gyerekeknek. Természetesen a tanulás mellett szabadidős foglalkozásokon is résztvehetnek. 12 cigánytanuló jár jelenleg a városban középiskolába, s nagyon szeretnénk, ha eredményesen elvégeznék, tovább is tudnának tanulni, majd diplomát szerezve visszatérnének. A cigányságnak nagyon nagy szüksége lenne saját értelmiségre.

A hétvégi kollégiumban számolunk óvodáskorúakkal is, hiszen fontosnak tartjuk az iskolaelőkészítést, figyelni az irányultságukat, feltárni a hiányait. Szeretnénk kivédeni, hogy a cigány gyerekek számára az első osztály ne törést jelentsen, s különböző foglalkozásokkal talán biztosítani tudjuk az életkoruk megfelelő automatikus továbbtanulást.

– Sokat remélünk ettől a háztól – veszi vissza a szót Teleki László. – A fiataloknál azt a biztos helyet szeretnénk nyújtani, ahová bármikor bemehetnek, ahol értelmes elfoglaltságra találnak, ahol a csavargás helyett sokan talán egyéni életcéljukra rátalálhatnak. Az értelmes életre nevelésben ez nem utolsó szempont.

A községi ház a közművelődési és oktatási feladatokon túl tere lehet szociális, támogató jellegű rendezvényeknek, jogvédelemnek, de politikai és közéleti tevékenységnek, a lakossági formáknak és a felhőt ismeretterjesztésnek is. Az épületegyüttes további felújításával Nagykanizsa és környéke kisebbségei igazán otthonra lelhetnek majd.

Az eddigi sikeres pályázatainkkal – többek között a „Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért Közalapítvány”, Magyarországi Cigányokért Közalapítvány, Kisebbségi Tárcaközi Bizottság, Soros Alapítvány - teremthettük meg azt az anyagi alapot, aminek a nyomán ez az omladozó épületegyüttes méltó lesz azoknak a feladatoknak az ellátására, amelyekre terveink szerint hivatott – fejezte be Teleki László a tájékoztatást.

Méltó helyet kapott a helyi cigány kisebbségi önkormányzat közgyűjteménye

**Kép és szöveg:
Büki Erzsébet**

Roma fiatalok tanulását segítik

Három évvel ezelőtt csupán a gondolat volt születőben: támogatni kellene a tehetséges roma fiatalokat. A Győr-Ménfőcsanak megyei Roma Kisebbségi Önkormányzat e célra elkülönített, kétszáz ezer forintjához a következő évben ugyanennyi gyűlt, így tavaly összesen 23 fiatal vehette át a tanulmányait segítő összeget tíztől ötvenezer forintig.

A győri önkormányzat is szívélyesen tekintette a roma fiatalok tanulását és egymillió forintos törzstőkéjét jellegetett be e célra, amihez többen még kisebb-nagyobb összeggel hozzá-

járultak. A „Győr Város Cigány Ifjúságért” Alapítvány kilenc tagú kuratóriuma idén is döntött az ösztöndíjról, így a diákok tanulmányi eredményének és a család rászorultságának figyelembevételével roma főiskolás, szakközépiskolás és gimnáziumba járó fiatal szoríthatott kezét a jó ügy mellett kiálló kuratóriumi tagokkal és az alapítványt támogató szimpatizánsokkal.

– Száz roma közül csupán öt végez középiskolát és mindössze két emelék tanul valamilyen főiskolán – sorolta Pádár László, a Roma Kisebbségi Önkormányzat megyei elnöke. – Ez ele-

nyészően kevés, pedig a tanulás, a szakma az egyetlen esély a kitörésre, a fejlődésre.

Bári Olga, a „Győr Város Cigány Ifjúságért” Alapítvány kuratóriumi elnöke is a tanulás és a kisebbségi kultúra ápolásának fontosságát hangsúlyozta.

– Minden életszakaszban fontos a tudás és az együttes tevékenység magunkért és a közösségért – emelte ki a kuratórium elnöksége. – Önmagunk megbecsüléséért is tenni kell, aminek egy-egy állomása lehet az iskola és a munkahelyi elhelyezkedés. Ez a jövő, ezért jött létre az alapítvány is, s ezzel együtt változhat meg a romák életminősége is.

Orsós Sándor művelődésszervezői szakra jár a győri Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskolára. Mint mondta, a kapott összeg nagy segítséget jelent,

annál is inkább mert édesanyjával egyedül él és nehéz előteremteni mindazt, ami az iskolai kiadásokra kell. Kalányos József a Széchenyi főiskola közlekedés-mérnöki szakára jár és másodszorra részesül ösztöndíjban. Még nem tudja, milyen munkahely vár rá, mindenesetre reméli, hogy a hasonló sorsú, tehetséges cigány fiatalokat hasonlóképpen segítheti majd.

Harcás Judit

Az ösztöndíjasok csoportja

Álkisebbségi önkormányzatok?

Nőtt a cigányellenesség

Dr. Pálfi Miklós, az OCKÖ alelnöke, a szolnoki Kisebbségi Jogvédő Iroda vezetője megdöbbenően tartja annak a felmérésnek az eredményét, amit a Társadalomkutató Intézet Rt. végzett. A vizsgálat az önkormányzati tisztségviselők és a külföldiek viszonyát firtatta, s ekkor derült ki, hogy a cigányságot a települések közel felében nem kívánatosnak tartják. A TÁRKI három éve vizsgálja a települések és a külföldiek viszonyát, s arra a kérdésre válaszolva, hogy vannak-e etnikumok, amelyeket a településen élők nem látnának szívesen, a hivatalnokok a cigányságot jelölték meg, méghozzá idén – a tavalyi 23 százalékkal szemben – a települések 43 százalékában.

Pálfi szintén egy lapinformációra hivatkozva a kisebbségi és a válasz-

tási törvény módosítását is sürgeti, a jelenlegi rendszer ugyanis elvileg azt is lehetővé teszi, hogy háromezerszázszor tizenhárom kisebbségi önkormányzat alakuljon az országban (az első szám a magyarországi településeket, a második a bevett kisebbségeket jelöli). Vannak is, állítja az alelnök, politikai népszerűségről kizsárolt csoportok, bukott, vagy bukásra ítélt pártok képviselői, akik noha nem kisebbségi származásúak, annak vallják magukat, (ezt ugyanis az állam nem vizsgálhatja, hiszen Magyarországon törvény biztosítja a szabad identitásválasztást), így akarván bizonyos előnyökhöz jutni, illetve hatalomközelben maradni. Pálfi Miklós szerint ez a gyakorlat akár a magyar közigazgatási rendszer szétveréséhez is vezethet.

FŐISKOLAI ELŐKÉSZÍTŐ INGYEN

Október közepén felvételi előkészítő tanfolyamot indítanak a Debreceni Orvostudományi Egyetem Nyíregyházi Egészségügyi Főiskolai Karán. A tanfolyam a roma származású fiataloknak ingyenes lesz. Jelenkezni lehet azoknak, akik középiskola negyedik osztályába járnak, vagyis érettségi előtt állnak és azoknak, akik már érettségi bizonyítvánnyal rendelkeznek.

A Népjóléti Minisztérium a főiskolával már tavasszal kötött egy megállapodást az előkészítő tanfolyam indítására. Cél, hogy minél több roma fiatal jusson be a főiskolára és szerezzon diplomát. Az előkészítőn – amely kétszer tíz hétig tart – nem lesznek elkülönítve a magyar és a roma fiatalok. Egységesen 160 órás képzésben részesülnek. Az órákat péntek délután és szombat délelőtt tartják. (Így a negyedik diákok is el tudnak menni.) Több szaktantárgy mellett egészségügyi és társadalmi ismereteket is tanulnak majd az előkészítő résztvevői. A tanfolyam elvégzői nagy eséllyel felvételizhetnek a főiskolán, s négy év múlva, a diploma megszerzése után munkába állhatnak polgármesteri hivatalokban és egészségügyi intézményekben, esetleg jelentkezhetnek tovább tanulni az orvosi egyetemre. A roma származású tanfolyamhallgatóknak az Oktatási Minisztérium Cigány Oktatási és Közművelődési Osztálya megtéríti a képzés költségeit.

A főiskola címe: Nyíregyháza, Sóstói út 2. Érdeklődni lehet Kalapos István tanár úrnál a 42/404-411-es telefonszámon. A szomszédos megyékből is várják az említett roma fiatalok jelentkezését.

Nábrádi Lajos

Türelem és lojalitás

Úgy ítélem meg, hogy bölcs, mindenféle politikai kalandtól mentes volt az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat választás előtti utolsó közgyűlésének döntése szeptember 18-án Budapesten. Azt hangsúlyozta és arra figyelmeztett, hogy legyünk türelmesek és lojálisak az új kormányval, politikájával szemben.

Történelmünk egyértelműen bizonyítja: valahányszor „szembe mentünk” a hatalommal, a fenn álló politikai rendszerrel, annyiszor vesztett az egész magyarországi cigányság. Nem véletlen hát a Gandhi-féle türelemre intés, a kompromisszumok keresése a többségi társadalommal. Erre kell törekedni a jövőben is valamennyi roma kisebbségi önkormányzatnak és civil szervezeteinknek, ha meg akarjuk óvni a cigányságot egy-egy nagyobb krízistől, konfliktustól, amelyek beláthatatlan következményekkel járhatnak.

Ez viszont nem jelenti és nem jelentheti azt, hogy a politikuskok módjára homokba dugjuk a fejünket, ne lássunk, ne gondolkozzunk, s ne figyelmeztessünk ott és akkor, amikor szükséges. Az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat, annak elnöksége minden nap azért tevékenykedik, hogy a megválasztásától eltelt időszak alatt kivívott sikereket elismertesse és elfogadtassa: bizonyítsa, hogy ő az egyetlen, a cigányság és az egész társadalom által hivatalos legitimizációs úton megválasztott képviselője a magyarországi

cigányságnak. Az OCKÖ megalkulása óta bizonyos erők megpróbálták ezt kikezdeni, az ellenkezőjét bizonyítani.

Valahányszor szembefordultak az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzattal, egyben szembe találták magukat a cigánysággal is. Elvesztették fokozatosan hitelüket. Hogy miért? Egyszerűen azért, mert nem mondtak igazat, akarva-akaratlanul is szembefordultak a cigánysággal és az ország közvéleményével. Ott és akkor is romaellenséggel riogattak, ahol egyszerűen szociális feszültség okozta a legfőbb gondot. Hogy mi volt a módszerük? Először is: csak mindig állítottak valamit, de soha nem bizonyítottak.

Mindig személyeket és az OCKÖ vezetőit támadták. Ezzel saját magukat járatták le ország világ és a politikai hatalom előtt is! Módszerük volt és ma is a demagógia! Ezzel a cigányság legelmaradottabbjait sikerült – ha pillanatnyilag is – megtéveszteniük. Csakhogy ezek is hamarosan kijózanodtak. Hogyan sikerült mégis bázist teremteniük? Úgy, hogy sok esetben a Patrín biztosított szócsövet részükre. Az a műsor, amelynek – mint minden más médiának – kötelessége lenne betartani a sajtótörvényt, a sajtó etikát és objektíven, a hitelesség, a pontosság elvei szerint tájékoztatni a cigányságot és az egész társadalmat. Sajnos ez a legtöbb esetben elmaradt, mert az elveket megsértették, pártzászló alá állva hir-

dették a szembeállást, s mégcsak véletlenül sem tüzet oltottak, haragot enyhítettek, az összekötő híd szerepét vállalták.

E cigányságot félrevezető, társadalmi ellentéteket szító, a roma-magyar viszonyt rontó megnyilvánulásokkal szemben, kitartó harccal, türelemmel és lojalitással sikerült kiküzdenünk azt az OCKÖ által kimunkált romapolitikát, amelyet elismernek.

Polgárjogot nyert Magyarországon a roma önkormányzatiság. Ezt már nemcsak a törvények deklarálják, hanem a valóság is bizonyítja.

Ha nem eredményesen politizál az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat a négy év során, akkor nem duplázódott volna meg a cigány önkormányzatok száma. Az eddigiekkel szemben Magyarország több mint ezer településén alakulhatnak meg a roma önkormányzatok. Ezt tudomásul kell vennie mindenféle politikai hatalomnak és kormánynak. Óriási siker, hogy a folyamatosság és a megújulás elvét követve a polgári kormány is elfogadta azt a középtávú romaprogram csomagot, amelynek megvalósításával jelentős előrelépés várható a hazai cigányság életkörülményeinek javításában. Reméljük, hogy most még következetesebb lesz a segítségadás, a végrehajtás. Türelem és lojalitást kell tanúsítanunk. Ezt követeli érdekünk, a bölcsesség.

Farkas Kálmán

Fotó: Csillei Béla

A békétlenség elhatalmasodása helyett

Miközben sorra-rendre hangzanak el szölamok arról, hogy a békés konszolidáció útjára léptünk, a mindennapi valóságban mintha mindennek az ellenkezője történe. De valóságban is, hiszen a *politikai szenvedélyek és indulatok nem csitulnak, felhánytorgatott és újabb sérelmek törnek felszínre nap mint nap. A kormányváltás megtörtént, a jelszavak kicserélődtek, csak éppen az állampolgárok nem érzik azt, hogy holnaptól minden másképp lesz.* A békétlenség és a harag mindenféle formájával találkozhatunk a köznapokban: a megbélyegzéssel és a tetteges agresszióval. S aki a valós életben éli meg ezeket az eseményeket, aligha lehet derűlátó. Az elmúlt hónapok konfliktus- térképét felrajzolni, még kevésbé gyógy módját megadni szinte képtelenség. Legfeljebb csak reménykedni tudunk abban, hogy előbb-utóbb túljutunk a holtpontra.

Csupán mellékszereplők vagyunk

Zavart tanubizonyossággal persze arra is gondolhatunk, hogy ami mostanság történik, annak nem szerzői, hanem csupán mellékszereplői vagyunk. Már csak azért is, mert *ami a hatalom legfelsőbb szintjén zajlik, az annyira öntörvényű, hogy igazából senkinek nincs beleszólása.* A legitim országgyűlési választások megfellebbezhetetlen érvényű voksokat adtak azoknak, akik jelenleg kormányoznak. Ostobaság lenne ezt kétségbe vonni. Még konkrétan fogalmazva: a polgárosodás vonzó alternatíváját kétségbe vonni. Inkább azon kell tünődnünk, hogy -nemre, fajra, vallásra tekintet nélkül - a békesség megteremtésének milyen biztosítékai vannak. S ezen belül a szolidaritásnak, a türelemnek, a különbözőség elfogadásának. Ugyanakkor

azzal is számot kell vetnünk, hogy milyen terápia segít ahhoz, amely a fölösleges konfliktusok felszámolásához vezet? És ezek valóban lényegi kérdések. Már csak azért is, mert a kormányváltással nem vagyunk túl azon az időszakon, amikor is a hamis próféták és a politikai kuruzslók büntetlenül kimondhattak mindent.

Kompromisszumteremtés össztársadalmi feltételei

Igazából az volna a jó, ha – kurzusváltás ide vagy oda – a *politika viszonyerné józanságát, s az arrogancia nem terjedne olyan szélsőséges mértékben, mint amennyire olykor tapasztalhatjuk.* Mert ha a polgárosodás valóban fontos, akkor elengethetetlenül szükség van olyan erényekre, amelyek ezt szolgálják. A gazdasági fellendülés persze nem pártpolitikai elhatározás kérdése, ehhez kézzelfogható teljesítményre van szükség. S ahogyan az elmúlt évtizedekben sem beszélhettünk szocialista gazdaságról, éppúgy indokolatlan most a jelzőt kicserélni. Mindez ugyanúgy vonatkozik a társadalmi szféra bármely területére. Valójában megint csak azzal a körülménnyel kell szembeesülnünk, hogy *a mostani kurzusváltás ígéretei csak hosszabb távon válhatnak valóra.* Ha pedig ez a kijelentés igaz, arról sem szabad elfeledkeznünk, hogy bármely politikai rendszer akkor működik jól, ha nem kísérlétezik az állampolgárok tűrőképességével. A kompromisszum teremtés össztársadalmi feltételeit kell megteremteni ahhoz, hogy egyetlen népcsoport tagjai sem érezzék magukat kitaszítottaknak, vagy másodrendű állampolgárnak.

Ha polgári társadalomról egyáltalán lehet beszélni, mindemögött olyan viszonyok állnak, amelyek minden egyén számára

biztosítják az anyagi, a szellemi és az erkölcsi függetlenséget. Nem a szölamok szintjén, s nem is csak úgy, hogy a polgárok között különbséget tesznek. Különösen élesen rajzolódik ki most az érdekütközések világa, amikor jószerevével csak terhetet, veszteségeket és fájdalmakat él át a társadalom több mint egyharmada. Cigányok és nem cigányok egyaránt. Ezúttal is figyelembe kell vennünk persze azt a körülményt, hogy nem létezik nagyobb megrázkódtatások nélküli könnyű megoldás. Mert az állampolgárok helyzetét nem is mindig az anyagi nehézségek, hanem a távlatok, a kibontakozás hiánya teszi kilátástalanná. Ha viszont szembeesülnünk azzal a ténnyel, hogy végre eljutottunk a politikai váltógazdaság világához (vagyis hogy négy évenként cserélődnek a kormányok), nem kell reményvesztettnek lennünk. Mert igazából egyetlen demokratikus kurzusnak sem lehet érdeke a békétlenség fenntartása. A társadalmi közmegegyezés kényszere sokkal erősebb ennél.

Válságból válságba?

Aminthogy az is elképzelhető, hogy az ország polgárai a válságból válságba való sodródás valóságát éljék át. Belenyugodva abba, hogy gyökeres változások nem remélhetők. A hatalomváltással járó fordulat ugyan nem jelent garanciát arra, hogy a békétlenség kiváltó okai a mindennapokban egy csapásra felszámolódnak, de azt senki sem hiheti, hogy a szaporodó társadalmi konfliktusok a békés polgári fejlődés zálogát jelentik. Éppen ellenkezőleg, olyan veszély forrását jelzik, amelytől jobb minél hamarabb megszabadulni.

Dr. Kerékgyártó T. István

A Magyarországi Cigányokért Közalapítvány

1998. szeptember 9-i kuratóriumi ülés döntési listája

Pályázó	MT (Ft)	VNTT/VTT (Ft)	Program
Delfin Club, Tiszaszentmárton	350.000	350.000/—	bútorok, technikai felszerelés
CKÖ, Kápolna	500.000	500.000/—	KH működtetése, programok
Phralipe Kegyetlen Térségi Központ, Hernádvécse	200.000	200.000/—	KH alapfelszerelése
CKÖ, Bükk-szentmárton	400.000	400.000/—	berendezések, műszaki cikkek
CKÖ, Csurgó	200.000	200.000/—	berendezések, technikai eszközök
Onkormányzat, Dormánd	elutasítva	—	KH felújítása
Lungo Drom, Kisköre	700.000	700.000/—	KH működtetése, berendezési tárgyak
Bartók B. Műv.Közp., Szeged-Kiskundorozsma	elutasítva	—	felújítása, programok
Kisebbségi Onkormányzat, Tarnaörs	elutasítva	—	KH létrehozása, vásárlás, bútorzat
CKÖ, Heves	600.000	600.000/—	KH felújítása, programok, berendezés
CKÖ, Gerjen	elutasítva	—	dologi kiadások, bérjellegű költségek
Amrita OBK, Pécs	további határozat	—	működési költségek, berendezések
Etnika Fórum Pécsi Szervezete, Pécs	elutasítva	—	műszaki cikkek
Polgármesteri Hivatal, Makkoshotyka	elutasítva	—	faluház felújítás, berendezések
Önk. és Roma Egy., Kadarkút,	elutasítva	—	programok
CKÖ, Gyulaj	elutasítva	—	berendezések, műszaki cikkek
CKÖ, Tarany	elutasítva	—	programok, felszerelések
CKÖ, Taktaharkány	elutasítva	—	berendezések, műk. költségek, felújítás
CKÖ, Pomáz	300.000	300.000/—	KH műk., alapberendezések (bútor)
CKÖ, Olcsva	elutasítva	—	KH létrehozása
Gazdálkodó Családokért - Zala-Kar, Túrje	elutasítva	—	KH felújítása létesítés
Etnikai Népfőiskolai Társaság, Szolnok	elutasítva	—	felszerelések, műk. költségek, könyvtár
CÉSZ, Kiskunmajsa	500.000	500.000/—	személyi, dologi kiadások, működtetés
Cigány Közösségi Ház, Tamási	elutasítva	—	KH felújítás, működési költség
Roma Polgárjogi Alapítvány, Miskolc	elutasítva	—	Intézmény létrehozása
CKÖ, Nagykanizsa	1.000.000	1.000.000/—	leporolló, alkotó műhely, ált. műk. klg.
Szociális Szolgáltató Közp., Tiszavasvári	800.000	800.000/—	játszótér, udvar létrehozása
CKÖ, Szepetnek	(M) 500.000 (felt.)	—	berendezés, működtetés, programok
Onkormányzat, Nyíregyháza	1.000.000	1.000.000/—	berendezések, programok
Avason Élőkért Alapítvány, Miskolc	további határozat	—	működési költség, berendezés
CKÖ, Szajla	240.000	240.000/—	berendezés, programok
Mo-i Cig.-k Kulturális Szöv., Makó	elutasítva	—	kultúrház működtetése
Római Kat. Egyházközség, Alsószentmárton	1.104.800	1.104.800/—	KH konyha, berendezés
Cigány Vezetők Szakmai Egyesülete, Bagamér	100.000	100.000/—	műk. klg., programok alapfelszerelés
Mo-i Roma Parlament, Budapest	elutasítva	—	műszaki berendezések, programok
Cigány Kulturális és Közművelődési Egyesület, Pécs	további határozat	—	KH programjai, berendezések
CKÖ, Endrefalva	elutasítva	—	KH felújítás
Városi Önk. Képviselőtestülete, Nagyhalász	(M) 300.000 (felt.)	—	bútorok, műszaki cikkek
Föv.-i Önk.Cig.Ház Romano Kher, Budapest	elutasítva	—	kamera
CKÖ, Bolhás	435.000	305.000/130.000	baromfitartás
CKÖ, Torokszentmiklós	elutasítva	—	sértéstartás
CKÖ, Turistvándi	500.000	350.000/150.000	nyúltenyésztés
CEKÉKE, Hajdúszovát	1.000.000	700.000/300.000	sértéstartás
Phralipe, Fony	elutasítva	—	sértéstartás
MCISZ, Vilmány	elutasítva	—	juh tartás
MFCMSZ, Hernádvécse	650.000	390.000/260.000	sértés és baromfitartás
Heves m-i Függ.Érd.Cig.Szerv., Balaton	990.000	495.000/495.000	lakótermelés, szénégetés
Közeleti Roma Nők, Vilmány	1.000.000	700.000/300.000	sértéstartás
Szivárvány NKÉSZ, Szedres	elutasítva	—	sértés tenyésztés
CKÖ, Szigetszentmiklós	1.000.000	650.000/350.000	sértéstartás
Függ.Cig.Szerv., Forró	elutasítva	—	sértéstartás

Pályázó	MT (Ft)	VNTT/VT (Ft)	Program
Humánpol-i Cig.Civil.Szerv., Miskolc	961.000	600.000/361.000	erdőművelés
TFFCSZ, Vilmány	1.000.000	700.000/300.000	tojtyúk tartás
CKÖ, Sarud	elutasítva	—	sertéstartás
CKÖ, Babócsa	elutasítva	—	baromfitartás
Dóger Cigányokért Közalapítvány, Dógei	elutasítva	—	sertéstartás
Cigány Munk.Szöv., Nyirtelek	elutasítva	—	sertéstartás
Lungo Drom, Alattyán	elutasítva	—	sertéstartás
CKÖ, Kerepes	elutasítva	—	sertéstenyésztés
NHHBGYÉSZ, Tunyogmatolcs	500.000	350.000/150.000	baromfitartás
Községi Önkormányzat, Girincs	1.000.000	700.000/300.000	tojtyúk tartás
ÉMRSZ, Miskolc	995.000	600.000/395.000	építő brigád létrehozása
Csurgói Cig.Szerv., Csurgó	440.000	290.000/150.000	sertéstenyésztés
MCDSZ, Hajdúszovát	elutasítva	—	juhtenyésztés
MCDSZ, Makó	elutasítva	—	foldművelés
MCDSZ, Makó Mo-i Cig. H-B Megy. Egy., Hajdúszovát	elutasítva	—	szarvasmarha tartás
Lungo Drom, Fony	elutasítva	—	sertéstartás
Függ.Cig.Szerv., Inárcsi	elutasítva	—	sertés- és szarvasmarha tartás
Tengelici Roma Szerv., Tengelic	elutasítva	—	sertéstenyésztés
Összesen	18.465.800	14.824.800/3.641.000	
Ösztöndíj pályázatok	Támogatás összege (Ft)	Támogatott tanulók száma	
Czinka Panna		6.900.000	137
Tanulást támogató		16.140.000	538
MCKA (esti, levelező középiskola)		2.080.000	53
Összesen		25.120.000	728

Rövidítések: MT – megítélt támogatás; VNT – vissza nem térítendő támogatás; VT – visszatérítendő támogatás; (M) – monitorozás után

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

A Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány Kuratóriuma az Alapító Okiratában meghatározott céloknak megfelelően, saját forrásai terhére pályázatot hirdet a közművelődés és művészet területén működő civil szervezetek működésének támogatására

A pályázat célja: a kultúra területén működő civil szervezetek, olvasó- és alkotóköri, egyesületek, együttesek stb. általános működésének és rendszeres programjainak, továbbképzéseinek támogatása. A pályázatban előnyt élveznek a hátrányos helyzetű településen működő és a saját infrastruktúrával nélküli szervezetek. Pályázhatnak olyan társadalmi egyesületek, alapítványok vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek, amelyek tevékenységüket elsősorban közművelődés, illetve az amatőr művészetek területén fejtik ki.

Pályázni lehet: működési célú kiadásokra (iroda- vagy terem-bérlés, szervezési költségek, posta és kommunikációs kiadások, szervezői munkadíj); a tevékenységhez kapcsolódó anyagok, eszközök beszerzése (pl. hangszerek, fellépő-öltözet, fotóanyagok stb.); rendszeresen végzett programok megvalósítására.

A pályázatoknak tartalmaznia kell: a pályázó szervezet folyamatosan végzett tevékenységének, fontosabb rendezvényeinek bemutatását, a szervezet éves költségvetését, a támogatás felhasználásával tervezett rendezvények leírását. A pályázat keretében kérhető támogatás legmagasabb összege: 200.000 Ft. 1998-ban rendelkezésre álló keret 7.000.000 Ft.

A pályázatok folyamatosan nyújthatók be. A kuratórium negyedévente dönt a támogatásokról. Az 1998. évi első döntést szeptember 30-ig teszi közzé az alapítvány.

Pályázni csak az alapítvány által kiadott űrlapon lehet, amely a Pesti Vigadó „A” és „B” portáján (1051 Budapest, Vörösmarty tér 1. és Vigadó tér 2.) személyesen vagy levélben a Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány címén (1369 Budapest, Pf. 329.) felhelyezett válaszhoríték megküldésével szerezhető be.

A pályázattal kapcsolatban bővebb információ kérhető az alapítvány pályázati osztályán:

Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány, 1051 Budapest, Vigadó tér 2. Telefon/Fax: 318-4843, 317-5176.

*

Az Oktatási Minisztérium pályázatot hirdet cigány, horvát, német, román, szlovák, szerb és szlovén népismereti tankönyvek írására.

Bővebb információk: Oktatási Minisztérium Civil Kapcsolatok és Kisebbségi Ügyek Főosztálya 1055 Budapest, Szalay út 10-14.

Beadási határidő: 1998. december 3.

HELYREIGAZÍTÁS

Az LD július-augusztusi összevont számában a „Cigány Holocaust” emlékmű tervezésére kiírt pályázatban tévesen jelent meg az áldozatok száma. A várpalotai Gräbler-tó mellett 1945 februárjában 118 cigány embert gyilkoltak meg.

A tévedésért a hozzátartozók és a pályázatiírók elnézését kérjük! – A szerk.

O téle sindo gyiv

Le csorre romá pá lá lyumáko jekh ágor, pá lá lyumáko áver ágor phirenász. Gylábenász, khelász pej dromá.

Jokhár numá dikhen jekh bári gyiz.

– Romále! Zsász khote, mángász ámenge butyi! – phenel máskár le rom o jekh, kon szász ándi gyiz:

– Drobuj tu krájá, grófoná!

– Sunen romále! Csi szim me gfrófo tháj csi kráj, me rásáj szim.

– Te ávesz báxtálo rásájá! Áme rom szám, rásájá. Zsutilász tu vi o Dél, te deszász áme butyi.

– Butyi? Ápál szo zsánen te kerén, romále?

– Áme szogodi zsánász te kerász.

– Zsánen tume te sinen o gyiv?

– Szár tená! Áme tená zsánászász?

– No romále, sunen! Sinen o gyiv! De phenen mánge, telá ketye gyészen zsánen te sinenlesz, tháj te kidenlesz?

– Telá trine gyészen vi sinászslesz, vi kidászslesz.

– Mistojl!

– Numá rásájá, ker ámenge ketyi lásimo, te desz áme trine gyészengo xáben.

– Dáv tume. Suse pereszá csizsánen butyi te kerén.

O rásáj dász le trine gyészengo xáben. Géline khote, káj o gyiv szász. O rásáj ásilász ándi gyiz. Del dumá o jekh rom:

– Xán tháj pen tháj gyláben: ná dárán kháncsi!

Del dumá jekh áver rom:

– Ázsukár! Zumáváv, szár xutyile le rásájeszki kászá.

Tháj lel pá jekh cigno thán sinel téle o gyiv tháj vi kidellesz khetáne. Pálákádó gélász káj le máj but zséne, tháj trin gyész, trin rátyá xáline, tháj pilline. Postárto gyész csi ásilász le kháncsi. Nácsilász vi lengo xáben, vi lengo piben. Géline pálpále káj o rásáj.

– Drobuj tu rásájá!

– O báro Dél áneeltume, romále! Szár szász?

– Rásájá! Gátá szám lá butyászá. Vi sindim, vi kidám; sáj potyinesz ámenge.

– Te potyínáv? Csi ná dikhem inke, te szo kerdán!

– Vi sindám, tháj vi phánglám le kévi.

– Ná, ná, másusá! Muszáj te dikháv me máj ánglál.

– No sun rásájá! Phenáv tuke váriszo. – Perel o rom pe csángende tháj rugyilpe káj o Dél: – Rásájá, te ná pátyász tu ámenge, te kerel o Dél, te vázdelpe o gyiv pálpále kádé, szár szo szász!

Pálákádó le rom mukhline khote le rásájesz, géletár máj dur le dromencá. O rásáj mukhlász te nácsol jekh gyész, tháj gélász ávri pej mál, te dikhel peszko gyiv. Káná reszlász pej mál, xárunel o rásáj peszko séro:

– Pátýálász o szunto Dél le remengo muj, ke vázdiszájlász o gyiv pálpále.

A levágott búza

A szegény cigányok a világ egyik végéről átjártak a világ másik végére. Énekeltek, táncoltak az utakon. Egyszer csak megláttak egy nagy várat.

– Cigányok! Menjünk, kérjünk magunknak munkát! – szólalt meg közülük az egyik, aki a bírójuk volt.

Be is mentek a várba:

– Jó reggelt, királyunk, grófunk!

– Halljátok cigányok! Nem vagyok én sem gróf, sem király, én pap vagyok.

– Légy szerencsés, atyánk! Mi cigányok vagyunk, atyánk! Az Isten is megsegítene, ha adnál nekünk munkát.

– Munkát? Aztán mit tudtok csinálni?

– Mindent meg tudunk csinálni.

– A búzát le tudjátok-e vágni?

– Hogyne! Mi ne tudnánk?

– No halljátok, cigányok! Vágjátok le a búzát! De mondjátok meg nekem, hány nap alatt tudjátok levágni és összeszedni?

– Három nap alatt le is vágjuk, össze is szedjük.

– Jól van!

– Csak, atyánk, tegyél velünk annyi jót, hogy adsz nekünk három napi ennivalót.

– Adok nektek. Üres hassal nem lehet dolgozni.

A pap adott nekik háromnapos ennivalót. Elmentek oda, ahol a búza volt. A pap a várban maradt. Megszólal az egyik cigány:

– Egyetek, igyatok és énekeljete! Csöppet se féljete!

Megszólal a másik cigány:

– Várj! Kipróbálom hogyan fog a pap kaszája.

S fogta, egy kis helyről levágta a búzát, és össze is szedte. Utána odament a többiekhez és három nap, három éjjel ettek, ittak. A negyedik napra nem maradt semmijük. Elfogyott az ennivalójuk is, az innivalójuk is. Visszamentek a paphoz.

– Jó reggelt, atyánk!

– Isten hozott benneteket, cigányok! Hogy volt?

– Atyánk! A munkával készen vagyunk. Le is vágtuk, össze is szedtük: fizethetsz nekünk.

– Fizessék? Nem is láttam, hogy mit csináltok!

– Le is vágtuk, kötegbe is raktuk!

– Nem, nem, emberek! Előbb meg kell néznom nekem is.

– No halljad, atyánk! Mondok neked valamit. – Letérdel az egyik cigány és Istenhez imádkozik:

– Atyánk, ha nem hiszel nekünk, adja az Isten, hogy jöjjön vissza a búzád, ahogy volt!

Ezután a cigányok otthagyták a papot és elmentek útjukra. A pap hagyta, hogy elmúljon a nap, és utána elment megnézni a búzáját. Mikor meglátta, elkezdte vakarni a fejét:

– Isten meghallgatta a cigányokat, mert a búza újra kinőtt.

(A mesét a következő kötetből vettük át: Amari sib. Szerk.: Lambert Scherp és Erik Ljunberg. Skriptor AB and The National Swedish Board of Education. Stockholm, 1979. 17-22. old. Eredetileg kelderási nyelvjárásban.)

F E J T Ö R Ö K

Kedves Gyerekek!

Sajnos beköltözött a borongós, esős ősz. Egyre kevesebb ideig láthatjuk a napot az égbolton, korán sötétedik. A tanulás után jól esik egy kis kikapcsolódás, amit rejtvényeink, fejtörőink jól szolgálnak.

Az alábbi sorokban Petőfi Sándor gyönyörű szerelmes versét idézzük, melyben az elmúlást az őszi évszak lehangoló képeivel fejezi ki.

Feladat: A megkezdett sorok befejezése, beküldése.

Még nyílnak a völgyben.....

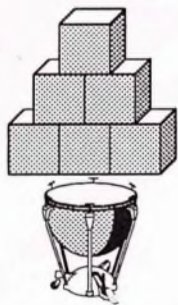
Még zöldell a nyárfa.....

De látod amottan a?

Már hó takarja el a

Tégy bele egy betűt, úgy, hogy új szó keletkezzen!

koca + = _____

fogás + = _____

dob + = _____

szerény + = _____

Az új szavakat kérjük beküldeni

KERESD A PÁRJÁT!

1., Ki mint veti ágát, 2., Ki korán kel, 3., Addig nyújtózkodj, 4., Sok jó ember

a., kis helyen is elfér b., úgy alussza álmát c., aranyat lel d., ameddig a takaród ér

Feladat: a helyes betűpárokat kérjük beküldeni, oly módon, ahogyan a közmondások részletei összetartoznak.

Szóépítgetések

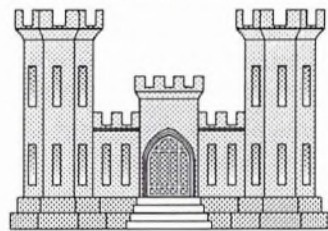
A fejtörőben az első szótól úgy kell eljutni az utolsó szóig, hogy az általuk kitalált szóban mindig csak egy betűt lehet megváltoztatni!

rom, _____, vár

víz, _____, bor

bor, _____, sár

Feladat: az új szavak beküldése.

Ebben a rejtvényünkben egy nagyon fontos foglalkozás van elrejtve. A meghatározások alapján írjátok be a megfelelő szót, úgy hogy a szavak betűi egymás alá kerüljenek. A második szóoszlop függőlegesen összeolvasva rejti a foglalkozást!

Ezt kérjük beküldeni!

1. a legfejlettebb élőlény
2. nagy erdei állat
3. fiúnév o-val
4. eső lesz belőle
5. a duna is az
6. szaglószer
7. Mátyás király madara
8. leggyakoribb gyümölcs
9. állóvíz
10. az ész helye
11. ősszel a levél le...
12. csapadék

Segítsen, hogy segíthessünk!

Alapítványunkhoz sok fiatal fordul ösztöndíj-támogatásért. Olyan fiatalok, akik szeretnének tanulni, képezni magukat, de szociális helyzetük miatt ez egyre nehezebb.

Nekünk is egyre nehezebb azt válaszolni, hogy sajnos anyagi lehetőségeink korlátozottsága miatt nem tudunk segíteni. De ha Ön segít nekünk, akkor a saját gyermekén segít. Ha Ön segít, akkor nekünk nem kell nemet mondanunk.

Bármilyen összegű befizetést köszönettel vesszünk. Mi 100 forintnak is örülni fogunk. A befizetett összegről igazolást adunk, így Ön adóalapjából levonhatja.

Bankszámlaszámunk:

MTB Rt., Szolnok Megyei Igazgatósága,
„Oktatási és Továbbképzési Központ” Alapítvány,
11501103 10006117

Köszönettel az Alapítvány leendő támogatóitjai nevében:

Paksi Éva
az alapítvány titkára

MEGRENDELŐ

Megrendelem az LD című roma lapot
..... példányban, az alábbi címre:

Megrendelő neve:

Címe:

Előfizetési díj
egy évre: 1176 Ft,
fél évre: 588 Ft,
negyedévre: 294 Ft

*A megrendelőlapot és az előfizetés díját
a szerkesztőség címére kell eljuttatni:*

**5000 Szolnok,
Aranka utca 3.
Telefon:
06-56/372-269**

*Előfizethető rózsaszínű
postai utalványon.*

H Í R E K

- Németországban az Északi-tengerbe fulladt a pécsi Gandhi Gimnázium két tanulója, akik egy ifjúsági táborozás résztvevői voltak.
- A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság első fokon 8 év börtönbüntetésre és 6 év közügyektől való eltiltásra ítélte **K. István** vadászt, **Balogh Árpád** tanyagmatolcsi lakos meggyilkolásáért. Mint ismeretes 1998. január 14-én Balogh Árpád bátyjával és faluszomszédaival a Holt-Szamoson horgászott. Hazafelé menet támadta meg őket K. István. A szemtanúk szerint K. István szó nélkül, közvetlen közlőrl lötte mellbe Balogh Árpádot, aki a helyszínen életét vesztette. Balogh Árpádnak két gyermeke maradt árván. A fiatalember halálát követően édesanyja agyvérzést kapott. 1998. április 22-én, -3 hónappal a tragédiát követően - ő is elhunyt.

Kisebbségi önkormányzati választások jelöltjei kisebbségenként

(1998. 09. 28., 2.09 órai állapot szerint)

Cigány: 6807 fő, német: 1532 fő, görög: 120 fő, lengyel: 200 fő, szerb: 209 fő, örmény: 212 fő, román: 249 fő, horvát: 387 fő, szlovák: 441 fő, egyéb: 243 fő (bolgár: 88 fő, ruszin: 66 fő, szlovén: 57 fő, ukrán: 32 fő).

Összesen: 10 400 fő.

JOGVÉDŐIRODÁK

Nemzeti és Etnikai Jogvédő Iroda
(vidéki irodák: Eger, Miskolc)

Irodavezető: **Dr. Furmann Imre**
Cím: Budapest Pf. 453/269
Telefon: 322-1491

Szolnoki Kisebbségi Jogvédő Iroda

Irodavezető: **Dr. Pálfi Miklós**
Cím: 5000 Szolnok, Szapáry út 19.
Telefon: 06-56/420-110

Cigányok Jog- és Érdekvégyesítő Irodája

Irodavezető: **Dr. Kosztics István**
Cím: 7600 Pécs, József A. u. 4.
Telefon: 06-72/325-558

Roma Parlament Konfliktusmegelőző és Jogvédő Irodája

Irodavezető: **Dr. Pánczél Márta**
Cím: 1084 Budapest, Tavaszmező út 6.
Telefon: 06-1/313-18-87

Roma Polgárjogi Alapítvány Jogvédő Iroda
(vidéki irodák: Miskolc, Pécs, Debrecen)

Irodavezető: **Horváth Aladár**
Cím: Budapest VIII. Ferenc krt. 22.
Tel: 06-1/218-64-76

Országos vásárok naptára

1998. október

Október 5., hétfő

Csongrád oá.
Tiszacsege Őszi Vásár

Október 6., kedd

Bátonyterenye oák.
Cegléd oák.
Nagyecsed oák.
Nagykanizsa oák.

Október 7., szerda

Jánosháza oák.
Kaba ok.
Miskolc oák.
Tura oák.
Veszprémvarsány oák.

Október 8., csütörtök

Komádi oák.
Pálháza oák.
Szeged-Cserepes sor ok.

Október 9., péntek

Miskolc ok.
Sásd oák.

Október 10., szombat

Csorfa ok.
Dévaványa oák.
Dunapataj oák.
Hajdúszoboszló ok.
Jászberény oák.
Kaposvár av.
Kecskemét ok+kjv.
Miskolc ok.
Ózd oák.
Pécs ok.
Siófok-Kiliti av.
Szeged-Kiskundorozsma ok.
Törökszentmiklós oák.
Tura av.
Vác kjv.

Október 11., vasárnap

Akasztó oák.
Besenyszög oák.
Békéscsaba av.
Csorna av.
Csorvás bv.
Dombóvár ok.
Dunaújváros oák.
Gödöllő osk.
Gyomaendrőd oák.
Gyöngyös av.
Hajdúszoboszló ok.
Jászdózsza oák.
Jászkarajenő oák.
Kaposvár ok.
Kecskemét ok+kjv.
Kiskunfélegyháza oák.
Miskolc av.
Nyíregyháza av.
Pásztó oák.
Pécs oák+av.
Romhány oák.
Siójut oák.
Szeged-Cserepes sor av+mgv.

Szekszárd oák.
Szolnok av.
Tiszafüred oák.
Zalaegerszeg av.

Október 12., hétfő

Győr oák.
Patvarc oák.

Október 13., kedd

Zalaegerszeg oák.

Október 14., szerda

Csorna oá.
Mezőcsát oák.
Miskolc osk.

Október 15., csütörtök

Szeged-Cserepes sor ok.

Október 16., péntek

Hódmezővásárhely oák.
Miskolc ok.

Október 17., szombat

Aszód oák.
Fadd ősz oák.
Hajdúszoboszló ok.
Kaposvár av.
Kál oák.
Kecskemét ok+kjv.
Mezőberény oák.
Miskolc ok.
Pécs ok.
Siófok-Kiliti av.
Tura av.
Vác kjv.

Október 18., vasárnap

Békéscsaba av.
Böhönye oák.
Cegléd oák.
Csorna av.
Dunaújváros av.
Fegyvernek bv.
Gyöngyös av.
Hajdúszoboszló ok.
Heves oák+av+mgv.
Kaposvár ok.
Kecskemét ok+kjv.
Kiskunfélegyháza av.
Miskolc av.
Mórahalom oák.
Nyíregyháza av.
Pécs oák+av.
Pécsvárad leányvásár, oák.
Szászvár oák+av+mgv.
Szeged-Cserepes sor av+mgv.
Szolnok av.
Tiszakécske oák.
Vác oák.

Október 19., hétfő

Kapuvár ok.
Nagydorog oák.
Szendrő oák.

R Ö V I D Í T É S E K

av. = autóvásár
bv. = búcsúvásár
csv. = cserépvásár
kjv. = közúti jármű vásár
kuv. = kutyavásár
LNv. = Lovas Napok vására
mgv. = munkagép vásár
nmv. = népművészeti vásár
oá. = országos állatvásár
oák. = országos állat- és kirakó vásár
ok. = országos kirakó vásár
osk. = országos sertés- és kirakó vásár
r. = régiségvásár
tbv. = termékbemutató és vásár
üv. = ünnepi vásár

Október 20., kedd

Boly oák.
Fertőszentmiklós oák.

Október 21., szerda

Hajdúnánás oák.
Miskolc osk.
Vajszló ok.

Október 22., csütörtök

Ragály oák.
Szeged-Cserepes sor ok.

Október 23., péntek

Hajdúszoboszló üv.
Komádi oák.
Tompá bv.

Október 24., szombat

Hajdúszoboszló üv.
Kaposvár av.
Kecskemét ok+kjv.
Kondoros oák.
Mágocs oák.
Miskolc ok.
Pécs ok.
Sárbogárd oák.
Siófok-Kiliti av.
Tura av.
Vác kjv.

Október 25., vasárnap

Békéscsaba av.
Csongrád av.
Csorna av.
Gyöngyös av.
Hajdúszoboszló üv.
Jászfákóhalma oák.
Jászkisér oák.
Kaposvár ok.
Kecskemét ok+kjv.
Kunmadaras oák.
Miskolc av.
Nagykátá oák.
Nagykőrös oák.
Nyíregyháza av.
Pécs oák.
Pécs av.
Szeged-Cserepes sor av+mgv.

Szeghalom av+mgv.
Szekszárd oák.
Szolnok av.
Verpelét bv.
Veszprémvarsány bv.

Október 26., hétfő

Kecel oák.
Pécs r.
Szécsény oák.
Verpelét oák.

Október 27., kedd

Pincehely oák.

Október 28., szerda

Miskolc osk.

Október 29., csütörtök

Szeged-Cserepes sor ok.

Október 30., péntek

Dévaványa oá.

Október 31., szombat

Csanytelek oák.
Hajdúszoboszló ok.
Jászarokszallás oák.
Kaposvár av.
Kapuvár oá.
Kecskemét ok+kjv.
Mindszent oák.
Pécs r.
Pécs oák.
Sárvár Simon Judás ok.
Siófok-Kiliti av.
Tura av.
Vác kjv.

A vásárnaplót
összeállította:
Wilhelm István

Bada Márta alkotása

